Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 80. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го КВІТНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 80. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 3,1953. VOL. LXI

Л. Галичин

Думки під Великдень

Вже шістдесятий раз тут на американській землі зустрічає наша Союзова родина свято Воскресення Христового, весняне свято радости. Невеличка була ця Союзова родина, зустрічаючи це Свято вперше на весні 1894 року! Всього десять малих товариств, із загальною кількістю членів не більше пів тисячі та з заледве кількома сотнями долярів в касі. Проте, велика надія була вже тоді в душах і серцях тої малої горстки перших піонерів на американській землі при зустрічі першого Великодня на ній. І було чим їм радіти та на що надіятись. Вони, що вийшли з-під селянських стріх, що в Рідному Краю не могли пізнати повного значення й ваги організаційного життя, створили тут, за далекими морями, свою рідну організацію, яка мала заступити їм бодай частинно Рідний Край. Мала не тільки допомагати їм в горю та нещастю, але й зберегти їх при рідних традиціях, при рідній вірі, мала допомогти їм і їхнім нащадкам зберегти їхню українську душу та їхнє українське серце, аж доки — як писав тоді їх орган „Свобода" — „тирани не заберуться з Рідної Землі, доки не прожене їх при Божій на нашій допомозі український народ і доки він сам не стане господарем у своїй власній хаті, на своїй власній землі, у своїй власній державі".

Ці надії та свідомість своєї зорганізованої сили цілком оправдано сповняли радістю й гордістю піонерські серця. Від тепер мало початись нове життя, мав воскреснути в цій вільній країні гноблений на Рідній Землі вільний і творчий український дух, з народженої під весну в тому році тендітної галузки, якою був тоді Український Народний Союз, мав розвинутись могутній дуб, що перетриває всі бурі й негоди історії та обставин і під захистом його зможе рости та розвиватись вільна українська спільнота, невелика своїм числом, але велика своїм духом і благородна своїм серцем.

Проходили роки, минали десятиріччя. Союзова громада росла, збільшувалась та зустрічала кожний черговий Великдень з усе новими; хоч і на завжди одинаковими надіями й сподіваннями та не з одинаковими думками. Були роки 1918 і 1919, був рік 1939 і 1941. Були роки, коли відгомін великодніх дзвонів, які сповіщали радісну вість про Воскресення Христове на всій, або хоч частині Рідної Землі, доносився й сюди до нас, коли й наші серця били в такт тої воскресної мелодії українського народу та жили його надіями, його радощами й смутками. Але більшість тих років, а з ними й Великоднів, проходила для українського народу в глибокій скорботі, коли, як і сьогодні, була тільки Голгофта, були тільки страсті й мучеництво, а сподівана перемога над смертю не приходила. Тоді, як часто в радісному гомоні наших воскресних дзвонів на наших вільних святинях в Америці вичувалось глибокий сум і співчуття до долі наших братів і сестер на Рідній Землі, до долі нашої страдальної Матері-України. І ці свої співчуття виявляла збільшувана з кожним роком Союзова родина не тільки щирими молитвами до воскресшого Господа, але й щирим серцем та щедрими пожертвами на цілі свого народу в Рідним Краю.

Вже шістдесятий раз обходить Союзова громада свято Великодня. Вже шістдесятий раз члени УНСоюзу вітають себе традиційним: Христос Воскрес! — Воістину Воскрес! Вже шістдесятий раз цей привіт почують.

Проте, ці піонери обходять цьогорічний Великдень вже разом з великою, семидесятитисячною Союзовою родиною. Обходитимуть його вони з радістю, що сповнились надії їхнього першого Великодня в Союзі, що їхня організація записала найсвітлішу сторінку історії американських українців, що вона згуртувала в своїх рядах найбільшу кількість і найсвідоміших людей, що вона тільки самої допомоги своїм членам виплатила за 60 років свого існування вже понад 10 мільйонів долярів, що вона стала українською заморською твердинею під кожним оглядом. Але рівночасно ще й в цьому шістдесятому Великодні смуток здавлюватиме їхні серця, що ще „тирани не забрались з Рідної Землі", що український нарід все ще не є „господарем на своїй землі та у своїй власній державі".

Але в цьому смутку не покидає нас усіх нова надія. На коротко перед Великоднем наш український народ, а з ним і ввесь світ пережив смерть найбільшого тирана. За життя він думав загарбати ввесь світ, думав поневолити всі інші народи так, як поневолював Україну, але сьогодні його вже немає, а наш народ, хоч ще в неволі, та живе й житиме, бо тирани переводяться, а народ вічний.

Смерть тирана розбудила нову іскру надії на волю, дарма що на місце одного тирана прийшов інший. Ця іскра надії спалахує ще ясніше в цей день світлого Воскресення Христа, що дав нам віру в перемогу добра над злом, життя над смертю, волі над неволею. І тому наш Український Народний Союз та всі ми, його члени, як і ввесь український народ, зустрічаємо цей черговий Великдень в незломній вірі, що ще настане Великдень і для українського народу. Ми тільки сповнили б свій обов'язок, якщоб всі свої мислі й всі свої діла скерували на те, щоб допомогти нашому народові відвалити той важкий камінь неволі, яким все ще придавлена його воля. Цим ми приспішили б прихід того Великого Дня, в якому всі народи радісним серцем і вольними устами прославлятимуть воскресшого Христа.

Леонід Полтава

ВЕЛИКДЕНЬ УКРАЇНИ

Земля проростає. Дарма, що копита
Її перекраяли замість плугів, —
Вона вже підносить палаючі квіти
На світлих долонях лугів.

І чується радість в підземних джерелах,
І щастя зростання — у кожнім стеблі,
І дух воскресіння шугає по селах,
По кузнях і штольнях моєї землі.

Хай дзвони мовчать. Хай ще руки ворожі
Із дзвонів гармати кують для Москви, —
Та хто зупинити гарматами зможе
Просте проростання простої трави?

Про волю співають невільникам птиці,
Про волю гудуть над полями дроти;
І замість червоних зірок, — на каплицях
Спалахкують ніччю пророчі хрести!

Я чую красу весняного походу,
І бачу у кожнім найменшім стеблі, —
Великдень мого дорогого народу,
Великдень моєї землі!

Пантелеймон Ковалів

Воскрес Ісус із Гробу

„Нехай буде воля Твоя"
(Матв. 26, 42)

„Нехай буде воля Твоя як на небі, так і на землі". Такими словами щоденної молитви звертається до Господа віруюча людина. Не наша воля, а воля Того, Хто керує нашим життям, керує всім світом. Його воля як на небі, так і на землі. Все зв'язане з Його волею, поза Його волею нічого не існує в світі.

Людина, хоч має свободу волі в силу свого високого призначення на землі, однак, цю свою свободу волі вона підкоряє найвищій Волі тим, що вона вірить в існування цієї Волі, вірить в її абсолютну Правду. Тому ніколи віруюча людина не може сказати, що всі її вчинки, її майбутність залежить тільки від неї. Бог — господар видимого і невидимого буття, теперішнього і майбутнього. І саме усвідомлення того, що поза нашою волею є вища Воля, сам Бог, Творець світу, його відвічний господар, таке усвідомлення ще більше зміцнює нашу волю. Тому то побожний український нарід завжди зберігав силу волі в найтяжчі часи лихоліть з словами на устах: „На те воля Божа".

Звідси цілком ясно стає, що людина ніколи не може передбачити свого майбутнього. Це стверджує й апостол Іаков словами: „Якщо вгодно буде Господеві і будемо живі, то зробимо те або інше". (Іак. IV, 15). Тобто все, що належить нам зробити, залежить не від нас, а від волі Всевишнього, бо від Його волі залежить і наше життя.

В цьому полягає суть християнськости нашого життя на землі, того життя, що його зразок дав нам сам Господь Ісус Христос. Мавши в Собі дві природи — людську і божеську, як Боголюдина, Христос саме в силу цього не міг інакше сказати під час молитви в саду Гетсиманському, перед хресними отражданнями, як ось оці слова: „Отче мій, якщо можна, нехай обмине мене чаша ця, але ж не як я хочу, а як Ти" (Матв. 26, 39). І далі, молячись, Він каже: „Отче мій ,якщо ж не може обминути мене чаша ця, щоб Я не пив її, нехай буде воля Твоя" (Матв. 26, 42).

Цими словами Христос на віки вічні засвідчив і ствердив суть відношення людської волі до волі Божої. Коли сам Христос сказав „нехай буде воля Твоя", то що кращого може сказати людина, що саме з цієї ж волі Божої покликана на світ і згідно з нею скеровує все своє життя? Людська воля не може діяти всупереч Божій волі, не може робити так, як їй захочеться, як їй лише вигідно, а тільки так, як вгодно Богові. Христос в своїй молитві в Гетсиманському саду висловив те, що лягло в основу християнського принципу свободи волі: свобода волі людини полягає не в абсолютнім відмежуванні (як я хочу), а в повній гармонії з волею Творця (як Богові вгодно).

І справді, скільки горя і страждань, скільки несподіванок чекає людину! Раптова хвороба, стихійне лихо, смерть — все це виходить за межі людської волі. Логіка людських розрахунків дуже часто руйнується там, де людина переоцінює свої людські можливості, ігноруючи Божу волю та силу Божого Промислу.

Звідси стає цілком ясним і те, що невіруюча людина ніколи не може збудувати собі кращого майбутнього, бо вся будівля цього майбутнього будується в неї на піску суто людських розрахунків, дуже нестійких і мінливих, дуже обмежених і обманливих. Невіруючий матеріяліст будує своє життя, обмежуючись недосконалими людськими засобами, не усвідомлюючи своєї немічности, всієї залежности від непередбачених обставин, що ними керує тільки воля Божа. Така зарозумілість людини-безбожника, що ігнорує божеські закони життя, дуже часто приводить до великих катастроф, до кровопролитних війн, поневолення, тобто зверхности однієї волі над другою — оцього найбільшого зла в світі.

І все це безперечно пояснюється тим, що людська воля вступає в колізію з Божою волею; що божеські закони людської моралі вона підмінює своїми людськими, дуже недосконалими; що, нарешті, вона ламає закони світобудови, керовані вищою Волею.

Тільки віра в св[illegible] волю Господню м[illegible]ти світ від небезпеки його руїни і нових катастроф. Ця правдива віра в те, що людина завжди і в усьому залежить насамперед від волі Божої, має перемогти ту неправдиву віру в непорушність цінностей.

Шлях до цієї перемоги показав нам Сам Христос Спаситель світу. Сповняючи волю Отця, Христос Спаситель підніс на хрест грішну людську природу, щоб викупити її від гріха і смерти, а Своїм Світлим Воскресенням Він звершив самий акт прославлення людської природи. Інакше не могло бути, сталося те, що мало статись.

Силою Свого Воскресення Ісус Христос переміг смерть і відкрив перед нами тайну життя вічного. Як господар життя і смерти, Своїм Воскресенням Він показав нам, що й для нас немає смерти і що життя вічне чекає нас, якщо ми йтимемо слідами Спасителя.

Отож з волі Божої Христос зійшов на землю і заснував тут царство Боже; з волі Божої Він прийняв на хресті тяжкі муки, хоч з власної волі міг цього й не робити; з волі Божої Він воскрес із мертвих і цим переміг смерть і дарував нам життя вічне. З волі Божої й ми сповнені нині великої радости, співаючи пісню перемоги життя над смертю: „Христос Воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував".

НА ЕКРАНІ ПОДІЙ

Місяць після смерти Сталіна в совєтській політиці замітні тенденції змін, щонайменше у формальному відношенні до Заходу. Вже над гробом Сталіна нові совєтські володарі започаткували й тепер продовжують „мирний наступ", що проявився в нових познаках совєтської згідливости відносно перемир'я в Кореї, в совєтських натяках на бажання відновлення переговорів в справі мирового договору з Німеччиною, совєтській згоді на нового кандидата на генерального секретаря Об'єднаних Націй та в цілій низці інших формальних заяв. Думки Заходу щодо тієї совєтської політики досить поділені, але в основі ввесь вільний світ, за деякими тільки виїмками, ставиться з великим недовір'ям та з підозрінням до тієї комуністичної акції, добачуючи в ній ще найменше совєтську добру волю та справжні мирні задуми.

Цей „новий курс" в совєтській політиці пояснюється на заході такими можливостями:

1) Після смерти Сталіна новим совєтським володарям доконче потрібний час, щоб сконсолідувати свою владу та опанувати захитане смертю Сталіна внутрішнє положення; 2) Здаючи собі справу з пацифізму західного світу, комуністи такою своєю „мирною офензивою" здобувають великий арґумент в холодній війні, бо морально роззброюють західні народи, підривають західним урядам їхні оборонні зусилля; 3) Не є виключене, що вони справді бажали б припинити започатковану й ведену ними аґресію в Кореї, але не з уваги на свою миролюбність, але з тої простої причини, що війна в Кореї перестала їм оплачуватись, що та війна, з уваги на зріст альянтської оборонної сили та рішення президента Айзенгавера відносно Формози готова закінчитись для комуністів катастрофою, й що, вкінці, вони могли вже вибрати собі кориснiше місце для аґресії; 4) Совєтські натяки на евентуальну згідливість в справі Німеччини можуть бути теж або подиктовані такими самими мотивами, як їхня акція в справі Кореї, або ще теж евентуальним бажанням справді погодитись на об'єднання цілої Німеччини й в той спосіб дати Заходові свого троянського коня. Видвигається ще й цілу низку інших здогадів та припущень.

Представник державного департаменту у Вашинґтоні ствердив, що теперішня совєтська акція не є жадною совєтською „мирною ініціятивою", бо практично, крім голословних заяв, комуністи не зробили ще жадного конкретного кроку в справі замирення, крім того, що погодились на альянтську пропозицію відносно виміни хворих і ранених полонених. Все інше є голословні фрази й вони ще навіть в малій частині не відповідають тій мирній ініціятиві, яку вже від довшого часу веде уряд З'єдинених Держав та Об'єднані Нації. Тому теж теперішню совєтську акцію можна розцінювати тільки як подиктовану совєтськими обставинами й плянами пропаґанди й тому теж в жадному разі не можна зменшувати й послаблювати західної моральної й матеріяльної оборонної готовости. На справжнє відпруження Москва дозволила б тільки тоді, якщо б вона скасувала залізну заслону, бо тільки це могло б доказувати її мирні цілі. Як довго існує та залізна заслона, так довго за нею будуть куватись аґресивні пляни проти вільного світу й так довго вільний світ не може мати довір'я до всіх заяв і запевнень Москви.

УКРАЇНСЬКА ВІДПОВІДЬ ПРЕДСТАВНИКОВІ УССР

(Комунікат Інформаційного Бюра Представництва Виконного Органу УНРади в ЗДА)

Об'єднані Нації, Н. Й. — У своїй промові, виголошеній на засіданні Політичної Комісії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй в дні 25 березня ц. р., п. А. Барановський, голова делеґації УССР на ці збори, висловив м. ін. твердження, немов то українська визвольна боротьба є інтриґою західних капіталістичних держав, зокрема, що вона є знаряддям американської імперіялістичної політики та що політичні і громадські організації української політичної еміґрації є підтримувані і фінансовані урядом ЗДА. При тому представник УССР виступав у ролі оборонця „суверенности і національної незалежности" українського народу, загрожених, мовляв, американським імперіялізмом, що послуговується нібито аналогічними визвольницькими гаслами, як свого часу Гітлер.

У відповідь на цей виступ керманич Ресорту Закордонних Справ Виконного Органу УНРади, д-р Степан Витвицький, переслав Об'єднаним Націям меморіял, в якому перш-усього стверджує, що п. А. Барановський не має права промовляти від імени України, бо уряд УССР, якого він є віцепрем'єром, є правлінням окупанта, що опанував українську територію шляхом ламання договорів, зради і воєнної аґресії та який удержується тільки засобами безоглядного терору.

Покликуючись на факти терористичного большевицького режиму на Україні, подані до відома Об'єднаних Націй у попередніх звернениях Виконного Органу УНРади, меморіял зупиняється на методах, застосованих большевицькою владою в останніх роках. До засобів, що мають на цілі зламати спротив українського народу проти окупаційної влади, належить комасація колгоспів у великі адміністраційні округи з наставленими з центру керманичами (т. зв. укрупнення колгоспів), боротьба проти української культури, пропаґанда російського націоналізму між широкими масами населення, чистка партійних установ і вкінці цькування молоді проти т. зв. українських націоналістів і жидів.

Відкидаючи наклепи п. А. Барановського на українську визвольну боротьбу, меморіял стверджує, що український народ від століть бореться за свою незалежність та що ця боротьба є виявом його природного змагання до волі, а не продуктом якоїсь чужої політики. Коли — кажеться дальше в меморіялі — п. Барановський називає українських еміґрантів кримінальними елементами, що мусіли тікати за кордон, то слід завважити, що на цю назву заслуговують хіба організатори терору, перед яким шукали захисту ті українці, що боролися проти російського імперіялізму та проти большевицького режиму. Коли ж знову п. Барановський твердить, що український визвольний рух є знаряддям міжнародної буржуазії, то слід вияснити, що якція спротиву на Україні це боротьба широких мас за українську державу. Відносно заввагу п. Барановського щодо „визвольних кличів" Гітлера, підкреслено в письмі д-ра Ст. Витвицького, що власне відсутність таких кличів та націстичний терор на Україні причинилися до розгрому німецьких армій.

Меморіял кінчається проханням застосувати постанови Хартії Об'єднаних Націй.

В ПОНЕДІЛОК МАЛИ Б ПОЧАТИСЬ ЗНОВУ ПЕРЕГОВОРИ В КОРЕЇ

Токіо. — Комуністичне командування в Кореї, відповідаючи на листа альянтського головного команданта на Далекому Сході, ген. Марка Кларка, запропонувало, щоб переговори в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї почались знову вже в найближчий понеділок. Можна припускати, що ген. Кларк цю пропозицію прийме й переговори почнуться. Виміна листів в тій справі відбулася через зв'язкових в Панмунджом. Якщо переговори почнуться, першою точкою на їх порядку буде справа негайної виміни хворих і поранених полонених. Щойно після того були б обговорювані неустійнені ще передумови перемир'я, себто справа репатріяції всіх полонених.

Проф. Решетар виступить на зібранні українських професіоналістів

Ню Йорк. — Джан С. Решетар, викладач політичних наук Прінстонському Університеті й автор відомої книжки „Українська Революція", виступить на черговому прийнятті Т-ва Українських Професіоналістів, яке відбудеться в Ню Йорку в готелю Брівурт дня 11-го квітня о год. 7-ій ввечорі. Темою доповіді проф. Решетара буде: Вплив смерти Сталіна на українське положення та можливості його дальшого розвитку.

БАГАТО РАДОСТИ І ЩАСТЯ
В ДЕНЬ ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВОГО
бажає
усім своїм Членам та всьому Українському Громадянству
ГОЛОВНИЙ УРЯД
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ТРАДИЦІЙНИМ ВЕЛИКОДНІМ
„ХРИСТОС ВОСКРЕС"
вітають
ВСІХ УКРАЇНЦІВ
РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ"

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною).		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МІСТЕРІЯ ВЕЛИКОДНЯ

Як далеко сягає наша пам'ять, ми завжди чекали Великодня. Перед нами його очікували наші діди й прадіди, а після нас очікуватимуть його наші нащадки. Все людство й всі його ґенерації очікують Великодня, очікують великого свята Воскресення, як вся природа рік-річно очікує приходу весни. І так довершується велика містерія закону природи, закону Божого.

Хто з нас не тямить Великоднів на Рідній Землі? Кому з нас не засвітяться очі й в кого з нас живіше не заб'ється серце на згадку тих наших справжніх Великоднів, коли ними дихало все наше довкілля й коли ми їх відчували цілою своєю душею й всіми своїми мислями? І як же різні були ті Великодні для кожного з нас.

Були часи, коли ми вже на кілька тижнів перед Великоднем тривожили свою душу, чи буде погода, чи стопиться сніг і чи буде світити сонце. Турбувались чи матимемо щонебудь нове, бодай сорочку чи хустину, і кожною дрібницею раділи. Працювали, щадили й постили — все, щоб „було на Великдень".

Були й інші часи. Кому з нас і скільки разів доводилось відзначати Великдень тільки згадкою? Скільки то наших людей і скільки Великоднів провели у вояцькій шинелі в окопах, в арештантському одягу за окупантськими ґратами по в'язницях, концентраційних таборах та на засланнях? Скільки то гарячих сліз скотилося з українських очей власне на Великдень та з жалю, що він у нас тільки в свідомості, але не в дійсності?

А все ж таки в усіх обставинах і в усіх часах нас ніколи не опускала велика містерія Великодня, містерія Воскресення, що було попереджене страстями й Голгофою. В усіх часах і обставинах ми знаходили у великій містерії Великодня, якщо не дійсну радість, то бодай надію на неї. Навіть в найбільш безвиглядних обставинах нашого життя, навіть в обличчі самої смерти, ми власне у Великодні та його символіці знаходили часто ще останнє джерело сили, щоб не попасти в розпач та щоб продовжувати нашу борню за життя, за волю.

Це нічого дивного, що наші пресові органи та інші засоби вияву публічної опінії присвячують таким святам, як Великдень, порівняльно далеко більше уваги, ніж їхні відповідники вільних націй. Ця бо віра в символіку Векикодня нам потрібна далеко більше, ніж будь-кому іншому. Нам потрібна віра, що терпіння й ганьба неволі не є вічні та що чим більші ці терпіння, тим більша буде слава нашого національно-державного воскресення.

Важливе тільки, щоб цю скріплену нашу віру ми підтримали відповідними ділами, без яких всяка віра буде мертва. Важливе, щоб ті наші вчинки ще й зі свого боку не бичували й не розпинали нашої нації, як це роблять наші партійні роздори, або наша громадсько-національна байдужість та багато інших неґативних проявів нашого суспільного й особистого життя, але щоб вони були згідні із заповідями Божими, із тою найголовнішою заповіддю, що немає більшої любови від тої, як життя своє віддати за друзів своїх. Від нас ніхто сьогодні не вимагає віддавати життя за наш нарід, але теперішні обставини вимагають від нас максимальної жертвенности на народні цілі та максимальної активности на всіх ділянках нашого народного життя, й це ми повинні віддати. Без того, без допомоги тим, що нашої допомоги потребують, без нашої праці і жертвенности в користь визволення України, наші молитви не будуть справжнім возвеличуванням нашого Творця.

Тому долучімо до цьогорічного нашого великоднього привіту ХРИСТОС ВОСКРЕС! ще й тверду постанову докласти всіх наших зусиль, щоб він ВОІСТИНУ ВОСКРЕС! в наших вчинках.

„Друг друга обіймімо"

У промислових містах Америки не відчувається особливости свята Воскресення так, як це відчував хліборобський народ нашого „Старого Краю". Весна тут приходить непомітно і діти не переживають зворушливої радости спостерігати, як топиться сніг, як біжать незчисленні струмочки, що на них можна пускати трісочки-кораблі й як потім раптом проростає яскрава оксамітна свіжа трава. Великдень в Старому Краю був овіяний чаром прадавнього святкування весни, коли природа щороку наявно доводила велику правду про відродження з смертного сну.

У промислових містах діти „проти сонця" не граються крашанками, не тремтить неперервний дзвін над святково прибраними селами й паруючими полями. І не виходять у ці дні на поля їхні горді господарі, щоб приглянутися, як проростає засів, чи покотиться по свіжій зелені писанка і чи вже сховається в цій зелені ворона.

Там була радість злиття з відновленою природою, співи веснянок і гагілок, що дійшли крізь усі історичні бурі, аж до найновішої, найстрашнішої сталіновської бурі.

Але свято Воскресення має радість поза окремими країнами, без огляду на те, чи проростає тоді свіжа трава, чи в'яне вона під палаючими проміннями підрівникових країн. Бо Великдень — це свято перемоги над відвічною смертю, — це вияв тієї втіхи, яку приносить змученим душам християнська віра. У цей день Христос не тільки сам воскрес, бувши перед тим замучений і похований, але, як навчає Церква в піснопіннях, зруйнував силу диявола, визволивши тих, хто знайшовся у „оковах вічних".

Більшої втіхи людство не переживає і чи не головна причина лютого походу кремлівського безбожжя проти церкви, — це боротьба з тією радісною надією, що її дає людським душам свідомість кінцевої перемоги над злом. Що з того, що мільйони людських існувань замучувані в крижаних просторах півночі, на звіринних працях Сибіру, на катівських допитах у сотках тисяч совєтських тюрем? „Душі живої", — віруючої душі, — не скувати, віри незломної не зломати, життя вічного не відібрати.

Не надаремно ж великий проповідник, Іван Золотоустий, стверджує захоплено: „Смерть знівечена, рай відкритий. Де твоє, смерте, жало? Де твоя, пекло, перемога?"

Увесь світлий тиждень і ще багато днів пізніше, Церква повчає нас наснажитись надовго цілющою радістю, яка прилучує нас до вічного світлого святкування праведних.

„Закуті в пекельні кайдани" — як співається в великодніх піснопіннях, — „побачивши безмежну добросердність", вийшли весело на світ, „паску вічну оспівуючи". І як не радіти безсилій досі людині, коли тепер „Воскрес Христос, — і переможена смерть, Воскрес Христос, — і впали демони!"

Нехай у марній земній дочасности хвилево тішиться перемогою носій зла, нехай впиваються муками людства його демони. Але які ж вони дрібні й безсилі, — ці демони, — для тих, хто може черпати з великої радости зруйнування пекла. Бо вічне життя сильніше за дочасні скорботи й вмирання, а вічна радість — триває незлічені мільйони мільйонів століть.

Немає вже закутих в пекельні кайдани. Є ще перехідні кайдани, які все більше ламатимуться, якщо людство доростатиме до відчування вічних цінностей. Спадуть кайдани і з нашого народу, якщо ми всі пізнаємо вивищену мудрість спільного братнього радування.

Коли ми всі, разом з Церквою заспіваємо: „Друг друга обіймімо, скажімо, — браття!"

Іван Кедрин

Дві Батьківщини — одна політика

Чи це комусь подобається, чи ні, чи це ображує чийсь лише американський, або лише український патріотизм, чи ні, всеодно проблема двох батьківщин у специфічному американському духовому кліматі й специфічних американських відносинах існує і з нею треба рахуватися. Треба рахуватися з тим, що процес природної асиміляції поступає в Америці швидше, нестримніше і глибше, як денебудь інде на земному ґльобі, і що тут, в американському народі, що склався і щораз далі доповнюється із асимільованих чужонаціональних імігрантів, серед широких кругів громадянства існує двопатріотизм: американсько-польський, американсько-німецький, американсько-еспанський, французький, ірляндський, московський, український та інші. Явище двох батьківщин европейцям чуже. Воно наче автоматично викликує в европейців неприємне почуття, як тоді, коли йде мова про людей з мораллю і стійкістю характеру меншевартости. Дві батьківщини в Европі мимохіть негайно викликують підозру служби двом богам, яничарства, зрадництва, запроданства чи яких хочете смертельних гріхів, доконаних на одному патріотизмі, признавання одної батьківщини. Може дехто з новоприбулих і тут ще до цього масового явища не привик. Але це явище масове, не індивідуальне, і цим своїм масовим характером підкреслює свій природний характер: поділ почувань між дві країни чи паралельні почування до двох країн, зумовлені і власним походженням, і кров'ю в першому чи другому поколінні, і привичкою до нових відносин та врсстання вглиб нових відносин, нової атмосфери, свого нового життя. Бо як батьківщина, так само патріотизм це не є поняття ірраціональні, а тісно і цупко зв'язані з територією, її народом, власним життям, своїм вихованням, з безліччю ниток, що в'яжуть людину з країною. І коли ми західні українці, не могли вийти з дива, коли бачили, як то численні американські поляки, колишні еміґранти, верталися з Америки до відродженої у Версалі польської держави, верталися з грішми і повною торбою надій на своє влаштування в Польщі, — як то вони поголовно мерщій виїздили назад до Америки, — то нині, пізнавши Америку, ми вже не дивуємось або дивуємося менше. Будьмо щирі і чесні з собою: Чи коли б так у розмірно недовгому часі, за рік-два, п'ять чи десять (що значить в історичній перспективі кілька років менше чи більше?!) відродилась українська демократична держава і відкрилась можливість повороту українських імміґрантів на Україну, то 1) чи вернулись би туди всі? і 2) чи не було би багато таких, які, вернувшись в Україну, почали б тужити за Америкою та виїхали б туди знову?! І це ніяка „безхарактерність", ані „безхребетність" ані жаден із інших подібних смертельних гріхів, а прояв діяння того природного процесу, що вміщається саме в широкому понятті двох батьківщин.

Українці, що живуть в Америці по 30 і більше років, і тим паче їхні діти, народжені вже тут, що України ніколи не бачили, вважають себе і є не тільки американськими громадянами за формальною державною приналежністю, але й членами американської нації, американськими патріотами. Послідовно, вони бажають добра Америці, живуть її проблематикою і діють по лінії американських державницьких інтересів. Але вони не перестали одні любити Україну, другі мати до неї сентимент, як до батьківщини батьків, отже — послідовно — бажають їй добра, знають і відчувають її політичну проблематику та діють по лінії інтересів української визвольної боротьби. Себто: формула двох батьківщин в ділянці активної політики звучить так, щоб — мовляв — взаємно помирити американські й українські національно-державні інтереси, — щоб знайти посередню лінію, де ці інтереси зустрічаються, та не відхилятись від неї в ніодин бік.

Але це не така легка справа, як виглядає на перший погляд. Здавалося б, що нема нічого простішого, як ведення політики по спільній американській і українській лінії інтересів, бо ці інтереси нині, в обличчі спільного найбільшого ворога, однакові. Трохи так, а трохи й ні. По-перше, як нема двох одиниць у світі, що мали б точнісько ті самі зацікавлення й потреби, то тим більше нема двох народів із цілком однаковими інтересами. Тому, коли хтось твердить, що „де інтерес Америки, там і України" — примітивізує проблему і грається із демагогією. Конкретні приклади: 1) В інтересі Америки лежить нині, щоб якнайшвидше за оборонним плином НАТО повстало якнайбільше змоторизованих німецьких дивізій, звернених всіми родами зброї в сторону Совєтів. Щоб приспішити це дело й щоб приєднати ще більше німців до себе, Америка (теоретично) могла б (за прикладами Ялти і Потсдаму, де не рахувалась з волею народів) віддати німцям назад всі теперішні польські західні області.

2) З погляду „чистої" американської політики треба би теж мерщій всі підсовєтські еміґрації стягнути в один зорганізований протисовєтський табір, байдуже на якій статутовій плятформі, хоч би навіть російсько-неділимській. В одному і другому випадку така американська закордонно-політична логіка різко суперечить українській, бо

1) Німці, пересунувши назад на схід свої східні кордони, будуть, за своїм традиційним „Дранґ-ом нах Остен",

(Закінчення на стор. 7-ій)

М. Зеров

ЧИСТИЙ ЧЕТВЕР

„І абіє пітел возгласи . . ."

Свічки і теплий чад. З високих хор
Лунає спів туги і безнадії,
Навколо нас — кати і кустодії,
Синедріон, і кесар, і претор.

Це долі нашої смутний узор,
Це нам пересторогу півень піє,
Для нас на дворищі багаття тліє
І слуг гуде архієрейський хор.

І темний круг євангельських історій
Звучить як низка тонких алегорій
Про наші підлі і скупі часи.

А за дверми, на цвинтарі, в притворі
Весна і дзвін, дитячі голоси,
І в вогкому повітрі вогкі зорі.

А. Красвий

Нащо потрібні гроші?

Коли йде про змагання народу за свою волю і вибoрення своєї державности, то на чергу приходять десятки й сотки справ, які треба виконати, й сотки потреб, які необхідно задовольнити.

Тут і політика — представництво, репрезентація, інформація й пропаганда, тут і культура, в цілім її обсягу, тут військова справа і т. д.

Нині хочемо звернути увагу нашого громадянства на одну біжучу невідкладну потребу — тиху, непомітну, — яка, одначе, вимагає майже щоденного задоволення.

Це — постачання нашою літературою політичних і культурних центрів Европи й Америки, надсилка цієї літератури окремим політикам і науковцям, особливо тим, що цікавляться або працюють над українською проблемою.

Цю акцію, між іншим, переводить Секретаріят Пан-Американської Української Конференції (ПАУК), при фінансовій допомозі й співпраці Українського Конгресового Комітету Америки та Комітету Українців Канади.

Останнім часом запотребування на українську літературу особливо зросло, — як можна здогадуватись — з актуалізацією нашої справи. І так, останнім часом офіціоз італійського міністерства закордонних справ „Естері" приніс дуже цінну й корисну статтю про українську визвольну справу. В ній використала редакція повністю саме ті інформації, які систематично дістає від ПАУК. Далі — розробляються зв'язки з прихильниками української справи — науковцями — в Ізраїлю, яким теж потрібно відповідної літератури. Окремий інтерес до української справи виявив єпископ католицької Церкви в Новій Зеляндії. Як відомо, сталося це в зв'язку із зверненням наших земляків у Зеляндії до тамошнього уряду в справі ратифікації конвенції про народовбивство. Нарешті, мусимо відзначити інтерес до українських матеріялів з боку деяких вищих військових наукових інституцій.

Ця ж література — (Видання Українського Народного Союзу: Історія України — Грушевського, Україна XX віку — Меннінга, його ж Огляд української літератури; Один з 15 мільйонів — М. Приходька, Національна проблема СССР — Смаль-Стоцького, Українська Революція — Решетара, Українське мистецтво — видання Ліги Української Молоді Північної Америки, Спирит оф флейм — Л. Українки (видання Союзу Українок Америки) та інші, все англійською мовою), — досі висилались цілій низці політиків і науковців, що цікавляться українською справою або працюють в галузі українознавства.

Одначе, висиланої літератури ще не досить. Потрібні нові видання для чужинців. Бо кожна нова книжка поглиблює їх знання про нашу справу, актуалізує та скріплює її.

Це, так би мовити, — сектор особистих зв'язків. Але існує ще сектор різних чужих установ — політичних, культурних, наукових. Ці установи здебільша до нас не звертаються, але про них мусимо пам'ятати ми самі. Це — бібліотеки міністерств закордонних справ в різних держава, бібліотеки генеральних штабів, університетів і т. п.

Під цим оглядом уже пророблено досить поважну роботу, — уже десятки цих установ мають наші книжки — головно англійською й німецькою мовами, — і платники Національного Датку можуть мати правдиву сатисфакцію, що й вони спричинились до цієї важливої справи.

Одначе, це — можна сказати — лише початок діла. Існує бо низка недотягнень, за які мусимо червоніти. Так, напр., Секретаріят ПАУК поцікавився через наших людей в Англії, як стоїть справа з „україні́кою" в Оксфордським університеті, цій старій твердині, де переходять вишкіл майже всі державні мужі Англії та представники інших держав.

Що ж виявилось? Майже пустка! За винятком двохтрьох брошур та книг, нема жадних наших цінніших видань із усіх галузей українського життя. Тим часом, в Англії, поза Оксфордом, існує ще 14 важних університетських бібліотек і, очевидно, в них також стоїть справа не краще!

Розуміється, не треба думати, що висилка книжок до бібліотеки якоїсь інституції відразу робить цілий переворот в дотичній державі щодо української справи. Одначе, дотеперішній досвід показує всю високу доцільність і корисність такої акції.

Ось — свіжий приклад. В цих днях звернувся до Секретаріяту ПАУК з певної европейської держави відомий науковець-професор, що підготовляє видання великої енциклопедії. Професор просить подати відомості про обставини смерти бл. п. гетьмана Павла Скоропадського та про місце, де гетьмана поховано. Звернувся професор до Секретаріяту ПАУК на тій підставі, що свого часу йому було надіслано українську літературу. Нині, надсилаючи потрібні відомості, Секретаріят ПАУК зазначає, що, при бажанню професора, українські науковці з готовістю можуть переглянути цілий відділ „україніки" в дотичній енциклопедії.

Самозрозуміло, все це потребує матеріяльних засобів. І кожний платник Національного Датку, що присилає своїх 10 долярів, тим самим дає частину і на цю велику роботу. А ця робота справді велика, бо тільки завдяки їй, наш народ, що його віками утримували й далі хотять утримувати на положенні нижчої етнографічної маси, пробиває собі шлях у світ, як рівноцінна европейська нація й держава.

Ів. Керницький

„НА СТРАСТИ"

В прекрасному сонеті М. Зерова „Чистий Четвер" особливо мене вражає цей кінцевий тристих-рефлексія:

А за дверми, на цвинтарі,
[в притворі
Весна і дзвін, дитячі голоси
І в вогкому повітрі
[вогкі зорі . . .

. . . Це ж ударив дзвін із нашої дерев'яної дзвінниці в селі В. коло Львова! Це ж мій власний сміх, сміх щасливого дитинства, залунав на цвинтарі і розтопився дзвінким сріблом у хорі голосів моїх ровесників та ровесниць! Це на моє рідне небо виплили весняні зорі, важкі, вологі й запашні, як пухнасті базі на вербині. Це вона, моя давня весна, пройшла задуманими садами, дівочим серпанком обтерла пиль з розквітлих яблунь і смирною монашкою пристанула в притворі: спустила рясні рісниці, зачерпнула святої води і вдарила на порозі три поклони . . .

Весна-красуня галицьких піль прийшла до церкви на Страсти.

* * *

Незабутні дні дитинства, дні Великого Тижня! У Вербну Неділю святили лозу, а з Понеділка відіймали солом'яні загати, ліпили призьби глиною, провітрювали на тинах хустки та кожухи. Кололи кабанів, пекли паски і терли хрін. Дні були гомінкі, як розцокотані сороки, теплі, тихі вечорі, а ночі зоряні та глибокі. Зорі висіли так низько над головами, що можна було збивати їх тичкою, ніби хрущів з верби. І вони падали разом зі збитими хрущами в чисті, мов дзеркало калюжі. Земля була волога і м'яка і наші босі, дитячі ноги грузли в ній неначе в маслі.

Ми йшли на Страсти з цілим арсеналом довбеньок і дерев'яних калатал, які називали „бузьками". Стрибали через рівчаки, попихали один одного в калюжі, торохкотали „бузьками" герцюючи, як жеребці.

Та наші герці припинялися і сміх завмирав, як тільки босі пальці діткнулися змиршавілих, старих плит на цвинтарі. Під ними тліли-дотлівали кістки наших прадідів. З-під полупаного каміння виростала густа, як щітка і рясна трава. Тихі, вечірні роси сідали на траву й падали мокрими поцілунками нам на волосся. Втиснувши під паху шапчину, а „бузька" за пазуху, ми, один по одному, як гуси, переступали поріг церкви з незбагненим острахом на дні дитячої душі. А з середини йшла нам назустріч тепла і блага ясність, ніби ласка Господня!

. . . Свічки і теплий чад.
[З високих хор
Лунає спів туги і безнадії...

Не було в нас „високих хор", як у славній Баришівці, де святкував Великдень Микола Костевич і куди злiталося його „п'ятірне гроно". Церковця наша була низенька та маленька, збудована в бойківському стилі. Тому-то старі люди казали, що її привезли звідкись „із-за гори", ще за панщини. Під час відправи співали всі на „самойлівку", тільки складніші приписи — прокімени, ірмоси, ірмолої, виводив старечим, дряхлим голосом дєдьо Звірко, останній могіканин з „твердої" партії, бувший в'язень Талергофу. Ніби сьогодні його бачу крізь пил відгомонілих літ, як стоїть у крилосі високий і білий, мов дух, лівою рукою притримує недогарок свічки, а шорсткою, мозолистою правицею перегортає жовті листки требника.

З цісарсько-королівської катівні вийшов дєдьо глухий — від побоїв кольбами по голові і зразу важко приходилося йому сповняти дяківську службу: не дочуваючи слів священика (він доїздив з сусідного села) дєдьо рідко коли „впадав" у тон і, звичайно, перетягав, або недотягав кожний „глас". Та небавком вернувся з тюрми у Вронках довголітній наш парох, о. Йосиф Зацерковний, якого посадили на 5 років вже поляки, за українську політику. В тюрмі о. Йосиф доволі важко нездужав на запалення вуха і прийшов додому таксамо з пошкодженим слухом. З того часу парох і дяк працювали в повній гармонії співаючи кожний про себе.

. . . Дивний, містичний чар спливав на нас під час читання євангельських історій, з яких ми, діти, так мало чого розуміли, а так глибоко їх переживали. Та з винятковою, магічною силою приковувала нашу увагу переміна риз в захристії. Перед читанням кожного з дванадцяти страсних євангелій о. Йосиф переодягався щораз в інший фелон та епатрихіль. Ми тоді любили „ґадати" — напошепки питали одне одного: „А вгадай, в якому фелоні отець вийдуть — у фіолетному, вишневому, чи темно-голубому?"

Звичайно так бувало, що паламар Іван Швець, до якого обов'язків належало — помагати о. Йосифу передягатися, задовго порався на господарстві і запізнювався до церкви. Тоді дєдьо Звірко, виводячи голосом „туги і безнадії" Тропар глас восьмий про „Злочестивого Юду", шкандибав із крилоса на захристію і там уже, затягаючи фелон на о. Йосифа і підсипаючи вугілля в кадильницю, докінчував співати: . . . „іже о всіх благий Господи, слава Тебі!"

А дим з кадила, що наповняв церкву після кожного читання, збивався угору запашним туманом і нам тоді здавалося, що всі святці в іконостасі пооживали та повиходили з почорнілих рам: ось янголи здіймаються на крилах в піднебесся і трублять на славу Господеві, достойні бороди апостолів, пророків, євангелистів, розпустилися на вітрі і пливуть разом з облаками, Ангел блиснув мечем і проганяє з раю Адама і Еву, а тут Юда, на Тайній Вечері, шкірить улесливе обличчя і питає: „Господи, може то я? . ."

І великим жахом стискалися наші серця, коли ми крадькома, перелякано, зиркали на образ Страшного Суду . . . Тоді кадильний дим мішався в нашій уяві з клубами чорного диму, що здіймався з дна аду, жовте полум'я бухало з-під казанів і в примарному їх відблиску так страшно корчились тіла грішників, що кипіли в смолі, а ще страшніше витріщалися на нас рогаті та хвостаті чортячі машкари! . .

А поцейбіч преісподної, відгороджені стіною вогню і диму, покриті божим омофором, стояли ці, праведні, що заслужили собі на ласку бути праворуч Отця, стояли, як живе доповнення панорами Страшного Суду, шептали молитви і били поклони наші старші сестри, матері, бабуні . . . В присмерку вечірньої години не багато вони різнилися від візантійських ікон: їхні обличчя були таксамо почорнілі та померклі, уста затиснені, очі пригаслі. Від важкого, великопосного говіння і праці понад сили подібні були на торішнє, сухе бадилиння, що хилилося й сумно шелестіло при найлегшому подуві вітру.

Суворо говіли тоді, в давні часи, хоч і так завжди приходилось недоїдати на переднівку. Моя мати не взяла в Велику П'ятницю ні рисочки води до рота, а бабуня говіла поки не сховали Плащаницю. І хоч нераз, впродовж цілого посту, не видно було в хаті кришки хліба, проте в Великий Четвер завжди несли три білі книші на парастас.

„Блажен, разумівaяй на нища і убога ібо в день лют ізбавит єго Господь" . . .

* * *

. . . Молилися і клали доземні поклони, а в той час, знадвору, півень піяв для них страшну перестогу . . . Вже тоді, може, їхні праві душі відчували, що це надходить час „катів і кустодіїв" коли праведний Суддя буде проданий на муки суддям нечистивим і всі його відцураються, навіть улюблений Апостол!

Вже тоді, може, їхні розмолені уста, цілуючи холод каменя, благали в Господа ласки і сили — перетривати Великі Страсти нашого народу, вже тоді начертані на таблицях вічности „долі нашої смутним узором" . . .

„І абіє пітел возгласи" . . .

. . . В годину страшної проби, що прийшла незабаром, наші батьки і матері, наші сестри і браття в далекому, Рідному Краю, стояли непродажні при боці Христа, вірніші його Апостолів.

Михайло Островерха

...ІНАКШЕ СКЛАЛОСЬ

Великдень 20 квітня 1919 року святкували небо й земля. Перші бруньки вкрили сади й ліси, зелень послалася лугами й майданами. Небо й сонце злилися із такою ж онебесненою землею і людиною: був бо Великдень Божий і наш — самостійної й Соборної України.

Частина, трохи не половина, учеників Старшинської Школи в Золочеві дістала святочну відпустку, а ті, що осталися в казармах, побіцяли собі гідно й по-воцьки відсвяткувати Великдень. А якось так воно тоді випало, що „маркіранти", „оферми", „бандури" зголосились на ту відпустку, а ми „штрамаки", „хлопці-шустка", „своя шайка" зовсім свідомо, задля цієї вибраної кумпанії, до відпустки не зголошувались.

А кумпанія, справді, дібрана була. Сіль її, зміст, хорунжий Стефко Терлецький, хор. Василь Солодкий, Василь Руденко з Харкова, Ткаченко з Полтави, хор. Юзко Тилкевич і, завершення цього гурта, четар Михайло Гайворонський, який перебував тоді в Золочеві. Кожен із нас мав у місті своїх знайомих, приятелів, симпатії, з якими марив провести свята.

Ранком, на Великдень, після наказу і снідання, якого й не всі їли, на свячене ніде ждавши, Школа військовим ладом пішла на Службу Божу до парафіяльної церкви. Церква була вщерть заповнена й обляжена вірними довкола. „Христос воскресе" — щире і з серця, добром хвилями сповненого, неслося в простори та й ще більше роз'яснювало цю нашу, українську, глибоку блакить неба.

По Службі Божій, виходячи з церкви, трохи не кожен із нас, моргнувши до знайомого, приятеля, „симпатії", дав знак, що на „свята" прийде.

В казармах „шміраки" застелили столи, вже приготовили свячене... Прийшов і наш командант Школи, отаман Фещур, суворий, але справедливий; прийшли й усі наші професори, були й обидва від вправ інструктори. До яйця, масла, м'ясива й іншого ястія долучилась і горілка, правда, дуже докладно відмірювана суворим оком отам. Фещура.

Побажавши собі взаємно, випивши і закусивши, пішла братва в танець. Інструктор булавний Венгжин аж шаблею жбурнув у кут, щоб із В. Руденком гопака піти. А Стефуньо Терлецький і всі ми приятелі його, нетерпеливилися:

— Стефку! та вже ходім, бо ж нас чекають із свяченим!...

—Та потерпи! Нехай Фещура вивре, тоді йдемо, — прошипів Стефко, додаючи: Думасш, полюпстнику що ти запрошений на свячене?...

На дворі ж була така погода, що оте небо й весняні подихи просторів так в'язали серце молоде, що треба було вояцького зусилля, щоб опануватись.

— Стефку! Ти лиш пожди, як Фещур, замість попрощатись, у танець піде!...

Таке марив В. Солодкий, а Стефко Терлецький міряв його поблажливим оком.

На цей гамір, співи, танці увійшов до залі вояк і, пошукавши очима, підійшов до отам. Фещура і вручив йому листа. Якось відрухово гамір втих. Отаман Фещур перебіг листа очима, хвилинку подумав і в ту ж мить:

—Панове! На жаль, військові події не знають ніяких свят — строге поготівля, спакуватись і, з наплечниками, готові до вимаршу, на площі „в кізли кріс", ждати дальших наказів. Поза казарми не вільно виходити.

Цей наказ був, як зимна вода на розпалені голови молодих старшин і кандидатів на старшин; весна свій запах втеряла, небеса своє сяйво проглушили.

Всі ми розходились до своїх кімнат, а Юзко Типкевич на ввесь коридор:

—Ну, а що ж буде з „симпатіями", що ждуть... із свяченим?...

Молодість реготом відповіла на цю заввагу. Але Стефко не втерпів і:

— Що ти, бездушний мамуте, розумієш?...

На це залунало ще більшим сміхом, але Юзка чорні очі блиснули злосливим сміхом, він бо знав, що добре трапив свою заввагою.

За десять хвилин ми стояли на майдані казарми при „в кізли кріс" і тужно споглядали на браму казарми, що вела до міста, й ловили гомони вулиці, кожен вистріл із великоднього ключа, прикро відгомонював у серці.

Простояли ми так до вечора. Одержали ми ще й додаткові харчі, повечеряли.

Засумувала й природа з нами: хмара вкрила небо, війнуло весняним холодом, став і сніг із дощем падати. А пізнім смерком уся наша школа, що не пішла на відпустку, щоб гідно Великдень відсвяткувати, молодими і стрункими чвірками маршувала в напрямку залізничої стації Золочів. А щойно в поїзді, за Тернополем у Богданівці, відкрили нам напрям і ціль їзди: большевики, на сам Великдень, зайняли несподіваним нападом Підволочиська — треба большевиків викинути за Збруч.

Уночі, пізно, в ту густу й непрогляну, мокру й холодну темряву, ми увійшли до міста Підволочиськ. Одна частина нашої школи обсадила — разом із відділом пор. Дмитра Квасниці — стацію Підволочиська, а друга частина пішла в напрямку с. Мислова.

До ранку, Світлого Понеділка, большевики були викинені за Збруч.

А жаль у серці, що ми не пішли тоді на свячене, лишився лише в листах — симпатій до нас і наших до симпатій!...

Гемпстед, березень, 1953.

ВЕСНА НА „СОЮЗІВЦІ"

Радіо заповідало дощ, а проте ми вибрались у дорогу, знаючи, що радіо любить помилитись. І таке вийшло. Вже за Ню Йорком небо прояснілось та визирнуло сонце.

Ідемо в доброму настрої. Після метрополітальних димів, легені з жадобою вдихують легіт провесни. Здається, черствіше на тілі, відрадніше на серці; і світ виглядає не такий вже поганий, а в душі немов щось наспівує з безсмертного „Запорожця" арію — „Покину я той шум столиці..."

За кермою, попереду, власник авта — шоферує і веде завзяту баталію зі своїм сусідом. Ідеться про те, чи нововибраному президентові вдасться дотримати обіцянки щодо визволення відданих Москві на поталу народів. Тема цікава, але дискусія ведеться у нервовій мові, тому авто повільно заколисує мене до сну і я даю хропка... Це триває з годину. Нараз дискусія вривається, зашарудило щось під колесами і я буджуся;

Ми високо - високо на горі, їдемо серпентиною. Чудовий вид на відкриту долину, залиту раннішним сонцем. Пригадується Дора, Ворохта та ще пісня — „Над Прутом у лузі". І хочеться співати, думати, минуле згадувати, та авто щораз швидше скочується вниз, картина щезає...

Це вже недалечко до нашої мети. Минаємо елегантну літникову оселю, Еленвілі, повертаємо направо, під гору, та в'їздимо в затишний парк „Союзівки".

А тут надобре пахне вже весною. Жовтіють бруньками кущі проти сонця, на схилах зеленіє мурава і чути гук водопаду, як лютує об скелі. Він грізний тепер, але літом ласкавіший: тільки задуму наводить, як шумить за вікном: тоді мрійливо засипляється під той шум. Це також атракція для літників...

Авто спинилось на перехресті доріг. Там стояли ще якісь вози, бо в „Союзівці" не обійдеться без гостей, навіть як і немає сезону. Кожний цікавий — хоче побачити, що там та як там.

Висідаємо. Тиша довкола. На ліс паде прозолоть сонця, крізь розложисті липи, дуби, клени, білі берези та струнні смереки. На їх фоні будинки. Розглядаємось, до котрого нам спрямуватись.

Але ось надбігає песик, погавкує і леститься коло нас — скаче з обболоченими лапами аж до грудей. — Ідн геть! — відпрошуємось. Але не помахає, — песича гостинність теж має свої права. На щастя песик покидає нас, бо надходить один з робітників.

За хвилину говоримо з ним. Він з „нових"; два роки тому приїхав і тепер працює на „Союзівці". Питаємо, чи можемо оглянути будівлі. — Можете — відповідає, — але це забере багато часу: я сам мій тут уже другий місяць, та ще всього не оглянув. Будинків багато — ціле місто!..

Місто не місто — йдемо оглядати, починаючи від найближчого об'єкту. Входимо в середину та довідуємось, що тут тепер мешкають мулярі, столярі, лякерники, малярі і міститься хвилево заряд.

Переходимо поверхи, оглядаючи кожну кімнату. Дехто вже вибирає собі „найкращу", але що тих найкращих є більше, тому врешті відхочується. Та подобається всім одна кімната з терасою до сонця, де соснове гилля заглядає до вікон. Потім ще така з терасою. І ще одна й ще... — Ні, ми вже тут були. Загубились... Але не загубились: кімнати до себе подібні, на свіжо розмальовані, все міщається...

— Ми зголодніли, — кажуть — і в голові крутиться, тому ходімо до авта, дещо перекусити. Ідемо.

Апетити вовчі! Змітаємо що Бог дав, навіть без передиишки. Що значить свіже, та ще гірське повітря!..

Після ситого полуденку захотілось спати. Та ми спати не приїхали: побачивши соняшну галяву серед лісу, прямуємо туди. По дорозі натрапили на будиночок з тесаного каменю, дуже чепурну віллочку. Цікаво заглянути до середини. Входимо. А в середині ще краще ніж зверху. Великі вікна, елегантний сальон, бібліотека, спальні, купальні і на долівці килими, може й „перси"...

— Кого стати на таку домівку? Хіба якогось мільйонера, або міністра?.. Хтось докинув: „Є в нас мільйонери, й міністри теж... Тільки міністри грошей не мають, тому найкраще, щоб такий мільйонер винайняв віллу та запросив когось із міністрів..."

Погоджуємось на цей проєкт і їдемо дальше, на галяву, погрітись на сонці.

На галяві багато сонця і простору. Там і великий купальний басейн та недалечко тенісова площа. Це схил гори — ідеальний терен для лещетарів, зокрема початківців. При тому затишно. Ліс довкола.

Нагріваємось... Хочемо приїхати додому обсмалені, як із Флориди.

А сонячко Боже ласкаве до нас. Не пече, лише пестить. Лежимо отак на мураві, але на мокрій: Ще недавно сніг лежав на ній. Це недобре — Можуть бути наслідки: не дай Бог набратись ревматизму, та ще, мешкаючи в Ню Йорку, де погода зміняється кілька разів денно!

Встаємо, хоч не хочеться — розліниліи, „трудні" зробились, як то кажуть. Та мус великий пан. Що робити: Хіба піти он там на гору, де видно великий будинок з терасами. Може там знайдеться якесь сухіше місце для лежанки...

Пішли, але будинок був замчнений. Пробуємо фронтові двері — дарма. Заходимо зі заднього боку і бачимо якийсь підручний вхід. Спершу зайшли до пивниці, але потім попали і на горішні сходи, що вели до головного коридору та до залі, розмальованої в українському стилі полтавським орнаментом. Опісля ми довідалися, що за проєктом мистця Литвиненка і під його доглядом. Заля невелика та більше ніж гарна, бо настроєва — привітлива. Надається на елегантний клюб і то справді український. Поруч великі кімнати зі стилевими ватранами. Фронтова стіна залі ціла з одностайного скла. Через цю величезну „шибу" вид на гори Кетскил. Тут, під цим вікном, довжезна, шкіряна лава для т. зв. „спостерігачів". Вони можуть так годинами сидіти й „спостерігати". І ми це зробили. Засіли, любуючись видом.

— Ну, панове товариство! — гукнув власник авта: доки думаєте отак сидіти? Незабаром поїдемо, а то ще стільки оглядати; ми лиш у двох будинках досі були та в тій малій віллі, що подорозі. Радьте-раду, рішаємо, що всіх будинків не вспіємо оглянути та що краще подивитись на водопад.

Вертаємось у сторону авта, а потім ідемо до водопаду. По дорозі ділимось враженнями. Кожний признає, що положення і устаткування „Союзівки" надспідівано гарні. Врешті українці матимуть свій репрезентативний осередок — вимріяне місце на різні з'їзди і дозвілля. А не всякі свята! Різдво, Великдень... Жінки наші тепер гарують по „джабах", де їм це ночами зі святами поратись. А так виїхати, відпочити та відсвяткувати у своєму гурті. Ясно, що для цього, крім пансіонів і різних зал, здалася б ще каплиця на відправу, наші люди аж ніяк без цього не обійдуться. Та власник авта обізнаний з тими всіма справами, завважує: „Не бійтеся, управа УНСоюзу вже про це подбає!..." Признаємо йому рацію та зразу уковляємось приїхати на Свята, значиться на Різдво, бо тепер сезон пічнеться щойно з кінцем травня.

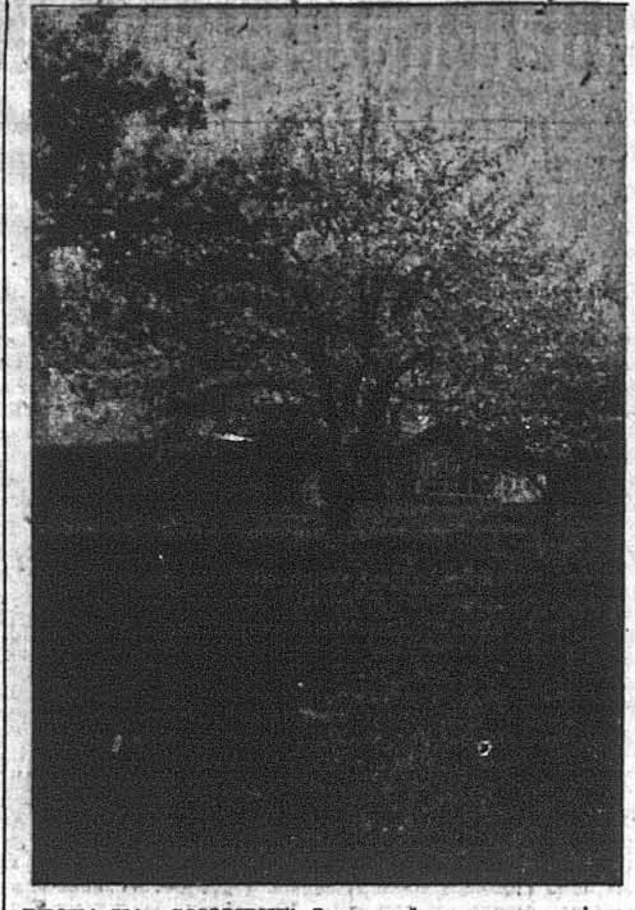
Говоримо їдучи, але гук водопаду щораз більше заглушує нашу розмову. Союзівська „Ніягара" може імпонувати весною... Врешті спинились на березі. Дивимось мовчки, як лютують води гори. Здається, що немає такої сили, щоб їх спинити. А проте людська техніка ставить бетонові запори й не таку силу запрягає у ярмо.

Та мене ніяка сильна стихія не манить. Не люблю навіть і водної метушні; люблю тихе, спокійне плесо. Та ще як рибка плюскоче! — Закинути гачок і, поплисти з думками. На тихі води і на ясні зорі... Гей, що там десь у нещасному рідному краю? — „Ні, вітру, ні хвилі"...

Хотілось думоньку думати. Та знову з'явився біля нас той білий песик. Крутив хвостиком, позираючи — з ним би то попеститися своїми заболоченими лапками. Та ні, відійшов на бік, до якогось пана, мабуть, до свого. Познайомлюємось з його власником. Це управитель „Союзівки". Від нього ми довідались, що зараз поруч стоїть головний будинок, якого ми ще не бачили, він тепер у перебудові. Ідемо туди. Приходимо, а там „стахановські" змагання: робітники валять стовпи, розвалюють стіни. Управитель пояснює, що це побільшається заля на різні імпрези. Водночас перебудовується цілий дім під нею на їдальню, що міститиме 300-400 осіб. Питаємо, пощо таких великих заль. Дістаємо відповідь, що це у зв'язку з різними можливостями. Головно підчас т. зв. пікніків, коли впаде ненадійний дощ. Тоді є де прогулюючим поміститися. Зараз поруч бачимо другу, але меншу залю, з великими вікнами. Це проєктоване місце на бібліотеку, невеликі сходини, реферати і читальню для гостей. Мури грубезні, тут можна би започаткувати і збірню різних вартісних книг, якими могли би користуватись наші наукові під час затишного відпочинку й дозвілля. Був би це і свого роду архів — на всякий випадок. Тим певніший, що положений далеко поза людськими скупченнями.

Побачивши все і почувши цікаві пояснення нам не залишилось більш нічого, як побажати УНСоюзові щастя, і оселі. Дай Господи, щоб усі задуми здійснилися!

Л. Приходський

ВЕСНА НА „СОЮЗІВЦІ". Загальний вид на одну віллу.

ВІДГУКИ ДНЯ

ПРОСТІТЬ!...

Великодня сповідь! Скільки в ній гарного, достойного, особливо було по наших селах! Навіть ті грішники, що ціле літо вистоювали ги висиджували під час відправи під церквою, а цілу зиму приходили на „Достойно" — перед Великоднем ішли висповідатися.

Кожного пополудня великого посту нісся по церкві шепіт покути за гріхи, а кожної неділі два ряди людей вздовж церкви пригадалися.

А як здибалися огима два вороги, суперники, ги суперниці, два обмовники, ги обмовниці — то хитали до себе головами, а уста їм шептали: „Простіи мені по раз перший, по раз другий, по раз третій!" Після того прояснювались обличчя, а очі робились м'які і тихі.

Добрий і гарний був звичай, шкода, що не прийнявся в місті і не приїхав з нами до Америки, а бодай до Ню Йорку.

А то йде Петро, ги Василь, Петронеля, ги Василина до — або — від великодної сповіді, побагить свого дійсного, уявного, ги здогадного ворога і — шмиг на другий бік вулиці. Коли ж уже нема як шмигнути, то зараз нібы шнурівки в черевиці зав'язує, або дуже пильно шукає когось у торбинці.

Отак інші, отак і я...

Але, щоб задержати бодай дещо з доброї традиції, сиджу отсе при фейлетоні і хитаю до людей головою. Багато я нагрішив супроти ближнього, то й є кого просити вибагення.

Простіть мені архимодерні поети, маляри і музики, що не тільки я Вас не розумію, але й казав, що Ви себе не розумієте.

Простіть мені Жреці Мельпомени, що я ще багато разів піду на „Наталку", „Грицья" і „Запорожця".

Простіть мені Журналісти, що я критикував Ваші гасописи і сумнівався в незалежності української преси в Америці.

Простіть мені Політики, що я гасом злостився на Вас, а деколи навіть уявляв себе на Вашім місці.

Простіть мені Старі Товариші Зброї, що я застановлявся над тим, ги Ви і я ще могли б удержати в руках рушницю.

Простіть мені Всі, які не гитаєте моїх фейлетонів, що мені гасом удався фейлетон.

Простіть мені Ближні, що я деколи не цікавився Вашими приватними справами, так, як і Ви моїми.

Простіть мені по раз перший, по раз другий, по раз третій!

Галактіон Чіпка.

P. S. Просив би ще прощення в УКК за національний податок, Народній Дім у Ню Йорку за „шер", а Пластприят за даток на оселю, але це ще справа не пересуджена!...

В АМ. ЩОДЕННИКУ УКРАЇНСЬКА ПИСАНКА

Щоденник „Ню Йорк Геральд Трибюн" у своєму виданні з минулої суботи помістив статтейку Теда Атвуда про походження великодніх яєць, а як їх зразок дав відбитку великодної писанки з пересічними українськими узорами. У статтейці сказано між ін. „У цілій християнській добі специальне європейське країни найкращі спосіб виявлювання своїх національних відрубностей у прикрашуванні яєць. Німці, поляки, українці, мадяри й інші, розгорнули складні, сполучені з пильною працею методи прикрашування яєць квіттям, картинами, портретами, віршами як теж і кольорами. В Америці, особливо в таких громадах, де ці європейські групи численно оселилися, мистецтво прикрашування яєць продовжується. Вміння писанок і погоня за ними зберігається в родинах і ця традиція переноситься через океан, щоб стати одною з цінних традицій на модерній американській великодній сцені".

ПИСАНКА НА ТЕЛЕВІЗІЇ

Українська нація має такі славні історичні і культурні надбання, що дивує ними американців. Наші народні костюми, наші пісні і танки тарують всіх, хто тільки має нагоду з ними познайомитися. До тих наших культурних надбань і традицій належать теж наші великодні писанки.

В нашій громаді продовжують цей гарний звичай писати писанки.

Найкраще з-поміж усіх виявзується в цій ділянці нашого мистецтва наш молодий союзовець і студент Бостонського Університету, Євген Мороз, син нашого громадянина Петра Мороза, голови від. 238 УНС.

Бостонський Банк, який вже минулого року був заангажував Є. Мороза й його співробітницю Олю Петрейко на виставу українських писанок та на якій вони дістали першу нагороду, теж цього року влаштував таку виставу. Дня 9 березня на телевізії канал 4 в Бостоні пополудні проголошено кілька днів наперед показ українських писанок на телевізії. Сама Оля виглядала як писанка, в гарнім українськім одягу. Коли світло з камери освітило її і писанки — це був справді прекрасний образ. На столі перед нею, стояли в слойках фарби, запалена свічка, а Оля Петрейко тримала кістку в руці і показувала американцям, як українці пишуть великодні писанки. Впродовж 15 хвилин Оля розказувала історію і значення писанок та їх мистецтво.

Микола Дависнба.

Христові Страсті у Харкові 1943 р.

(Із блокнота кол. воєнного кореспондента).

В одну холодну і непривітну лютневу ніч 1943 р. я покидав Харків. Під сильним ударом большевиків, що тоді почали пропам'ятну зимову офензиву, Харків, столиця Слобожанської України, а в той час осідок Головної Кватири командування німецьких і союзних з німцями збройних сил — не вдержався. Фронтові лінії — укріплення в Донецькому Басейні, на Кубані і на Криченському просмику на Криму, які тримали в більшості союзні з Німеччиною італійські та румунські війська, були прорвані сильними большевицькими з'єднаннями. Большевики наступали з півдня і з півночі. В Харкові зчинилася метушня. Цивільне населення міста, що звичайно завжди добре поінформоване — швидко і потайки перед німецьким командуванням покидало місто, подаючись на захід до поблизької Полтави чи Кременчука, або на північний захід аж до Києва. В місті спинилися втікачі з Донеччини і Приозів'я. За ними сунули непрогляднимии гурмами, без найменшого військового порядку, втікаючи, італійські вояки. Харків бомбардували большевики, налітаючи своїми літаками та скидаючи без найменшого розбору — насосліп розривні запальні бомби. Невесело й без того було в місті та на цілій Лівобережній Україні...

Під вечір, 21 квітня 1943 р. я прибув до Харкова. Зразу заїхав я до своєї давньої кватири при Римарській вулиці. Моя господиня прийняла мене як рідного сина. Ніч була замала на розказування того всього, що пережила вона, а разом з нею і все населення Харкова за час, коли большевики „хазяйнували" в цьому місті. Хоч як голодно в Харкові — у цій гостинній українській хаті я жив як в рідному Львові у рідних батьків.

Чергового дня, в Страсний Четвер, коли весняне сонце облило ввесь зруйнований і спустошений, денеде ще засохлою людською кров'ю і людськими та кінськими трупами покритий Харків, я подався на оглядини міста. Мені було цікаво оглянути харківські церкви. Цеж три дні до Воскресіння Христового! Пригадались мені давні часи. Колись, у рідному Львові, Страсний Четвер, а там Велика П'ятниця, Субота та самий Світлий Празник Воскресіння Христового, залишив по собі стільки чудових спомнів! Хто не пригадує собі „Божі Гроби" у храмах Христа? Бувало, зачнеш свій хід від Знесіння, Замарстинова, Левандівки, Богданівки чи Личакова та за два дні й не обійдеш всі церкви Львова! Хто не пригадує собі Святого Юра з площанею та пластовими стійками біля Божого Гробу? А чудову — затишну церкву Святого Духа при вул. Коперника? А Успенську (Волоську) і Преображенську при Руській і Краківській церкви? А церкви Святих П'ятниць, Св. Миколая, Св. Онуфрія — монастирську церкву оо. Василіян на Жовківській? А Святого Петра і Павла на Личакові? А церковцю оо. Студитів на „Кайзервальді", СС Василіянок на Зибликевича і Потоцького? А церковці і каплиці на Клепарові, Замарстинові, Голоску, Богданівці, Знесінні і Левандівці? А в кого були ноги до того і завзяття, чи не пригадує собі мальовничу церкву на узгір'ї оо. Редемптористів у Збоїсках? А православну церкву на Францішканській? А яка сила вражень залишала в нас, коли ще юнаків, „Резурекція" в Храмі Святого Юрія з чудовими хорами і невідкличною участю в Богослуженні Митрополита Кир Андрея Шептицького і всього духовенства Святоюрської Гори?...

Та ось ми у Харкові. У напів розбитому і воєнною хуртовиною зруйнованому Харкові під Великдень 1943 р. Свій хід я розпочинаю, як звичайно, від найближче положеного Свято-Юрського Манастиря і Собору на Університетській вулиці. Моє серце радіє на вид незнищеної Церкви і Митрополичої Палати. Так як перед двома місяцями, коли я залишав Харків, стоять цілі та непорушені церковні ворота, церква і палата Митрополита Теофілія. Сам Митрополит здоровий і дальше вірний Церкві і своїй пастві. Його білий мов в голуба волос і трішки похилену старечу постать зразу пізнаю серед вірних. Одітий в чорну рясу, з палицею в руці, походжає по подвір'ї та дає інструкції духівникам і вірним, що порядкують церкву, подвір'я і приміщення — приготовляють їх до Великого Празника. Старенький Митрополит зрадів. Ми з ним давні знайомі. Привітавшись — передаю йому привіти від рідні і знайомих. Він же ж був попереднім з бл. п. д-ром Юрієм Липою, якого я знав. Я від нього не міг наслухатись прецікавих новин, що відносились до боїв за Харків. Коли перед двома місяцями Харків евакувався — Митрополит з вірними і відданими собі духівниками і членами найближчої своєї сім'ї оставсь в Харкові. Большевики заходили до нього та дозволили йому жити в його приміщенні і правити Богослуження, згадуючи в них „доблесну" армію і її „найгеніяльнішого" вождя... Утікаючи з міста, мабуть, не вспіли „забрати" вже зі собою старенького Митрополита. Чудом він врятувався від дальшої своєї незавидної долі. Він і дальше з питомою собі завзятістю хоче служити Богові і своїм вірним, що горнуться під його опікунчі крила. Він розказував мені свої переживання, з яких пробивається жах і терпіння всього українського населення цього міста. Його мова чиста — полтавська, без ніяких чужих домішок. Старечими руками він цупко держить палицю і вервицю, показуючи мені тільки малі пошкодження, які зазнала церква та довколишні будівлі. Він проводить мене до церкви, що була, до війни, була приміщенням для друкарні і переплетні. Мабуть тому і збереглись ці будинки перед кровожадною і безбожницькою рукою насильних господарів цього міста та всієї України. Тут, негайно по захопті міста німецькими військами в 1941 р., він почав свою працю. Справжній Свято-Покровський Собор, що положений оподалік, нижче Університетської вулиці на „Університетській Гірці" в сусідстві Харківського Університету, в якому за большевиків приміщувалася харківська радіостанція, — через пошкодження в часі воєнних дій не був реактивований. В ньому через цілий час окупації німцями Харкова лежали звалища каміння і цегли, що були пристановищем для котів, собак та до краю здеморалізованої харківської „вуличної братії".

На кожному кроці видні сліди занедбання та спрітства цих Христових храмів, що колись були гордістю Харкова. В церкві жінки прикрашують вітарі, образи, білять стіни, миють поли. Церква дістає святочний вигляд. Цеж бо вона приготовляється до святкування Воскресіння Христа! По обході всіх приміщень, ми ще довго гуторили з Митрополитом в його кімнатах. Мені більше ніколи не доводилось бачитися і говорити з цим вірним Україні і Православній Церкві Пастирем.

Одержавши батьківське благословення від Митрополита я зі зболілим серцем і повний журливих думок подався на відвідини харківських, заціліх церков.

На Клочківській вулиці, у церкві св. Пантелеймона — застаю також вірних і духівника при прикрашуванні храму. І тут церква відсвіжує свої завдані воєнними діями рани. І тут жінки поратються при прибиранні храму. Рогатинським мостом і Іванівською Набережною доходжу до Благовіщенського Собору. Його колосальний масив червоної краски з банями, на яких похилилися ланцюгами прикріплені хрести, не зазнав більших пошкоджень. До давніх малих пошкоджень в часі боїв при зайнятті Харкова в 1941 р. прибули ще деякі малі. Церква закрита.

(Закінчення буде.)

ВСЯ ЦЬОГОРІЧНА ВЕЛИКОДНЯ ПИСАНКА НА ДОПОМОГУ ЗАЛИШЕНЦЯМ!

Христос Воскрес!

Андрій Кігічак

ВЕЛИКДЕНЬ У ПЕРЕМИШЛІ

Чи ви бачили Перемишль у повній красі весною, коли то він у місяці травні, під блиски р о ж е во-заходячого сонця, потапає в повені квітучих садів, та підвечірньому ароматі нарцизів, тулїпанів і гіяцинтів, якими пишались городці кожного дому на передмісті? Само місто розложилося у кітловині. Отже, коли ви стали на котрім-небудь з оточуючих його горбів, зокрема від сторони Липовиці, то вам відкривалася картина, гідна пензля Труша, Новаківського чи Мороза. У стіп Замкової Гори та довколишніх узгір'їв поховалися серед квітучих садів доми, немов би казково приліплені до спадистих берегів. І такий прегарний вид, куди оком не глянеш, довкола міста вліво чи вправо. На вершку Замкової Гори майоріють старинні башти з княжих часів та сильвети трьох хрестів, де стояла колись княжа церква. Серед найстарших родів перемиських міщан задержався переказ-вірування, що коли поляки з решток мурів тієї церкви ставили в 1576 р. вежу їхньої катедри, то мили каміння у Сяні, мовляв — змивали з них „схизму"... А на тлі тієї картини біліють мури української перемиської катедри, яка побіч Замку дарює над княжим городом. Побіч неї Дівочий Інститут, найкраща виховна установа для українських дівчат на Галицькій Землі. Праворуч від катедри Капітульний Сад, в сусідстві Татарські Мури, які шепочуть леґенду про пам'ятні їм сторіччя. Місто перерізує, за словами незабутнього виховника молоді, директора Цеглинського, „срібнолентий" Сян, блакитно-білі хвилі якого також рожевіють злегка, під обрій заходячого сонця. Коли додати до того притаманне весні шовкове повітря та підвечірній спів пташенят садів Липовиці, то цілість тієї симфонії краси настроює не лише молодого, але й сивого дідугана охотою до життя і бажанням разом з тим весняним подувом злетіти кудись у безмежні простори.

В такому настрої зустрічали перемиські українці в 1930 і котромусь році Великдень, який припав тоді на початок травня. У велику суботу стояла над містом прегарна погода, а позачинювані українські крамниці та одяги прохожих українців викликували прикметний передсвяточний настрій. Сонце стояло вже доволі низько на обрію, коли народ тягнув під катедральну гору, на так звану популярно в Галичині „резурекцію". Серед щоденних жителів міста було чимало і гостей, які приїхали з праці на заточенні, щоб святкувати Великдень в оточенні рідних. Та заки почалося „надгробне", на площі перед катедрою зібралася непроглядна маса народу. Серед них домінують міщани, патриції города та прилеглих передмість. Хто з вас не пам'ятає (покійних вже) Олїярів, Чаїв, Біликів, Куропатвів, Мельничинів, Крутіїв, Бойсанів, Доротяків, Пушинських, Ленчиків, Дужих, Ґоцків, Фільців, Пайташів, Рончковських, Д а ц к о вих, Данилків, Ш у с т а ківських, Дибків, Солонинків, Бульвінських, Дигдалевичів та багато-багато інших? Повдягані вони в притаманні міщанству сурдути, в сніжнобілих сорочках з в'язаними чорними краватками. І досі залишилися в пам'яті обличчя тих „ктиторів та благодітелів" релігійних та національних установ, які не далися спольонізувати наслідникам Казиміра Великого, а навпаки, надавали український характер Перемишлеві і виховали покоління, вірне народові і церкві. Не бракує також нашої інтеліґенції та молоді, сусідів з мішаних подруж, а також так зв. „однорічних", які колись відстали від нашого обряду й нації, та зов крови (а може совість) приводили їх на Різдво та Великдень там, де молилися колись їхні предки...

Заходимо в церкву. Там уже майже всі місця в лавах заняті. Мертву тишину перед відправою „нагробного" перериває шепіт вірних, заглиблених в молитвах, плюскіт водограю коло Божого Гробу або дискретний спів канарків, уміщених за вівтарем. Проблиски заходячого сонця, перебившись крізь кольорові вітражі, освітлюють частину церкви та обличчя вірних р і з н о к о л ьоровими барвами, то жовтою, то синьою, то зеленою або яскраво червоною. Ті різнокольорові сильвети неначе б з казки, та блукаючі над ними проміння р а й д у ги-веселки витворюють якийсь містичний настрій, посилений в ожиданні чогось великого, чогось маєстатичного. І ось вже Владика Кир Йосафат (Коциловський) в асисті капітули відправляє „надгробне" і починається таки внутрі церкви обхід-процесія. Владика несе під бальдахимом монстранцію зі св. Тайнами, за ним йдуть оо. мітрати: Мриц, Левицький, Пинило та канонік Дмитрасевич і несуть св. Плащаницю, а в руках тримають великі, горіючі свічі. За св. Плащаницею ступають сеньйори інтеліґенції, купецтва, міщанства, та промисловців. Від стиску вірних охороняють бальдахим Соколи. Опісля слідують маси вірних. Хори, тимчасом, мовчать. Народ має слово. Запах кадила змішаний зі запахом квітів, якими удекоровані Божий Гріб та всі вівтарі. Все це мішається зі співом вірних, які повною груддю, з ревністю, з якоюсь насолодою, в один голос співають „Воскреєс Христос от грооба, якоже проореченно..."

Настає мертва тишина в церкві тільки тоді, коли Владика благословить народ св. Дарами. А згодом виходить все з церкви. І слідує кульмінаційний, ожиданий фраґмент обряду, коли Владика відкриває хрестом церковні двері та інтонує своїм могутнім баритоном „Христос Воскрес". За спископом підхоплюють ту могутню пісню маси народу, зосереджені на площі перед церквою. В ту мить вдаряють також якось так могутньо, так настроєво усі катедральні дзвони, неначе б хотіли ту радісну вістку, що Христос Воскрес, понести і в Київ, і у Холм, і у Володимир Волинський, і у Чернівці, і у Хуст, і по всьому світу. Здавалося, що вся природа прилучається до того величного співу вірних, гармонійного звуку дзвонів, і з відгомоном того акорду, який відбивав від мурів сусідуючого княжого Замку, творить одну суцілу, незабутню, радісну симфонію. Імпозантна постава Владики, з його патріярхальною бородою, в прекрасних ризах нашого безконкуренційного обряду, стягала на цю церемонію також багато чужинців, любителів та знавців співу й музики. Приходили, щоби почути цінне змістом і у виконанні такого небуденного мистця-співака як кир Йосафат, глибоке „Плотію уснув"... Чи може бути щось кращого, яке примушує слухача на мить замкнутися в собі і полинути думками там на Голгофу, де відбувалася трагедія... І коли Владика, на тлі дискретного мурмуранда, акомпаніяменту богословського хору, відтворював з мистецьким, субтельним чуттям ту містерію, то здавалося, що церква на ту хвилину завмирала. Ніхто не відважився закашляти, царювала гробова тишина, тільки шиби легенько бриніли. А коли скінчилася та пісня, то в церкві царювала дальше тишина, ніхто не ворухнувся під враженням пережитого, стояли всі неначе б зачаровані, у казці. І хоч доволі пізно кінчалася відправа, то ніхто не відходив без традиційного, мирування під час Воскресної Утрені, як довго воно й не тягнулося б. Під звуки маршового „Христос Воскресе!" підходили вірні до головного престола, де один з мітратів подавав до цілування спеціяльно виставлений на той день з часів князя Данила хрест, другий історичну з XVI століття ікону, якесь неменш історичне св. євангеліє, та згодом перстень Владики, який не опускав особисто церкви до послїднього вірного. Катедральний парох мируванням прощав своїх вірних з привітом до кожного „Христос Воскрес". Над містом царювала вже ніч, коли вірні сходили, або радше з якимсь надзвичайним духовим задовіллям після відправи „злітали" з весняним подувом з катедральної гори, у стіп якої мерехтіло місто тисячами ярких електричних лямп, та клекотіло своїм весняним вечором під неділю. А коли на другий день, в неділю раненько, до сходу сонця відправляли на Засянні резурекцію оо. Василіяни, то серед ранньої масової тишини чути було з росою відгомін моздіревої канонади з ковколишніх сіл, де наше парубоцтво традиційним звичаєм возвіщало світові, що „Христос Воскрес".

ЯК І КОМУ ДОПОМАГАЄ ЗУАДК?

II.

Переселення.

В попередній статті на цю тему ми подали звідомлення про працю ЗУАДКомітету в Німеччині й Австрії в ділянці харитативної допомоги. В цій статті хочемо в загальному поінформувати наше громадянство про працю ЗУАДКомітету в Европі в ділянці переселення.

Від часу цілковитої ліквідації IPO в Европі по кінець грудня 1952 року виїхало заходами ЗУАДКомітету до ЗДА 137 осіб.

В перших трьох місяцях праці в 1953 році виїхало до ЗДА через ЗУАДКомітет 53 особи. Це дає разом 190 осіб. 20 дальших осіб одержало вже візи і ждуть на виїзд до ЗДА вже у найближчому часі.

З тих 190 осіб припадає на:

Німеччину 105 осіб; Австрію 8 осіб; Францію 5 осіб; Бельгію 71 осіб і на Еспанію 1 особа.

На цих 190 осіб ЗУАДКомітет покрив кредитово кошти переїзду для 40 осіб із рухомого переселенчого фонду, в сумі $8,000, а для 150 осіб виєднав на основі спеціяльних прохань, покриття оплати переїзду від організації ПЕП на суму понад $30,-000 долярів.

На кінець березня 1953 року ЗУАДКомітет має в полагоджуванні 1627 осіб, зареєстрованих в американських консулятах на переселення до ЗДА. Розподіл за місцем замешкання цих осіб такий:

Німеччена 680 осіб; Бельгія 750 осіб; Франція 113 осіб; Австрія 84 осіб.

Майже всі ці особи зареєстровані під секцією „3 сі" ДП закону і тому кошти їх переселення можуть бути покриті о р г а н і з а цією ПЕП. Для цього ЗУАДКомітет мусить зробити в кожному окремому випадку прохання. В загальному це винесе суму понад 200,000 долярів.

Тут не враховано всіх переселенчих справ з терену Англії і Еспанії, як теж Австралії, де вже в консулятах зареєстровано 10,000 українців, бажаючих виїхати до ЗДА, як теж усіх переселенчих справ із південної Америки.

Европейське Представництво ЗУАДКомітету клопочеться теж про переселення до Канади. В останньому часі вже вислано до Канади одного іміґранта, покриваючи йому кошти переїзду із переходового фонду. В процесі полагодження є ще чотири інші справи переселення до Канади і в цих випадках ЗУАД Комітет мусітиме покрити кошт переїзду. Те ж Представництво підготовило 200 кандидатів на переселення до Канади для масового набору робітників. Вже ведеться документація цих людей і в короткому часі заповіджений виїзд першої частини.

Теж і для справ переселення потрібні фонди і то не лише для оплачення адміністрації, яка ці справи мусить вести, але теж для допомоги новим іміґрантам переїхати і оплатити переїзд. Теж і справи переселення, які веде далі ЗУАДК вказують, що ЗУАДКомітетові п о т р і б н о фондів так на харитативну допомогу нашим залишенцям, як теж на правну опіку для них і на допомогу в полагодженні всіх життєвих справ включно з переселенням.

Тому то такий актуальний заклик ЗУАДКомітету і УК Комітету до українського громадянства в ЗДА прийти з допомогою нашим залишенцям і взяти участь у збірці Писанки. Вся цьогорічна Писанка призначена на допомогу нашим залишенцям, то ж і нікого в цій збірці не повинно бракувати.

Нехай кожний дасть свою пожертву на цю благородну ціль з нагоди світлого свята Воскресення, чи то збірщикові на листу, чи то присилаючи свою пожертву до ЗУАДКомітету на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

Два рази дає той, хто негайно дає!

Злучений Американський Допомоговий Комітет.

Христос Воскрес!

Філарет Лукіянович

ДЕЩО ПРО ІМПРЕЗИ

У „Свободі", ч. 60 автор статті За стиль наших імпрез" звертав увагу на потребу співучасті між характером імпрези, стрóєм виконавців та змістом. УКК у свойому повідомленні ч. 62 „Свободи" припоручає ограничитись в часі (максімум 2 і пів год.), вказуючи на небажані наслідки розтяглости програми на 4, або й 5 годин.

Ціль цього допису пригадати інші три недомагання та зарадити їм. Це: спізнений початок, недогляд технічного обладнання залі та т. зв. жертвеність.

Ніколи не відомо з яким спізненням пічнеться програма. Спізнення на пів а то і цілу годину набрали силу традиції, але цьому лихові можна буде зарадити при добрій волі організаторів та публики. З правила, вина в цьому організаторів, які не готові з програмою на час, за тихою згодою публики. Організаторам треба здобутись на цивільну відвагу відкрити куртину в точно назначений час, — навіть у відсутності сподіваної кількости глядачів, і не впускати на залю спізнених як лише в перервах, започатковуючи перевиховання себе та публики. При цьому на афішах та програмках не писати, борони Боже: „початок точно о год..." бо наберемо переконання, що існують два часи: один загально обов'язуючий, другий наш, український таки.

Технічне обладнання залі, зокрема чужих, треба перевірити наперед. Під цим розуміємо усталення та справність мікрофону та голосників, світел, куртини, подбати про ступеньки підвищень для хору та диріґента, столик і воду для промовців, подумати про ґардеробу, вентиляцію та відповідну температуру на залі, і т. р. Чи в наших залях не можна влаштувати ґардероби підчас холодного сезону театральних вистав? Незручно сидіти з плащами та капелюхами на колінах.

Несправність цих дрібних засобів витискає враження імпровізованости, з часта з перепонами у перебігу програм. Усунути ці недомагання належить виключно до організаторів.

Відзначення роковин Самостійности та Соборности відбулось по всіх наших осередках. В одних як політичні маніфестації, з запрошеними промовцями - гістьми та представниками інших поневолених народів, у просторих піднайнятих залях, у других стисліше, в нашому середовищі. А які приходи? Заледве зв'язано кінці з кінцями, а подекуди, де були більші витрати, — дефіцит. Прим., у Трентоні припадало прибл. 28 центів як даток від особи. Ховатися за добровільні датки, вступу годі. Мінімальний даток, — доляра від особи. Розуміти це можна так: вступ 1 цент, програмка, яка обов'язує — 99 центів. Шкільну молодь звільнювати не можна, бо вирісши, відвикнуть давати.

На закінчення побажання до кореспондентів, згл. дописувачів. Є читачі, які уважно слідкують за всесторонніми проявами нашого життя. І його треба відобразити вірно та об'єктивно. Читаючи дописі ,все виглядає в якнайкращому порядку. Чейже неґативи також треба згадати. Для вірного образу і для того щоби їх вистерігатись на будуче. Кількість поблики (в точних, а не здогадних цифрах) та грошевих приходів, навіть як вступ за визначеними цінами, подати треба.

Зрозуміло, що критерії оцінки та вимоги до професійних мистецьких сил та справжніх академій будуть інші як до аматорів та звичайних, біжучих інпрез. Ці нюанси може схопити та передати дописувач, який бува є на багатьох імпрезах. Задовільна розв'язка цього питання — постійний кореспондент на кожний більший осередок.

Відбуваються вже академії Шевченка, слідують Петлюри та Коновальця, потім Листопадового Зриву. На цих, як і на всіх інших проявах громадської діяльності, організатори повинні врахувати помилку минулого та вистерігатись їх повторенню.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

„Стара война" з фронту і з запілля

Відділ Об'єднання бувших Вояків Українців у Филаделфії впродовж кількох років діяльности виробив собі вже відповідне місце в житті нашої громади. Перш за все наші вояки завжди готові на поклик і ми завжди бачимо їх — правда не в повних однострoях, але лише у військових шапках на голові — при всяких урочистостях чи то в церквах, чи то в наших українських залях. Теж і справа порядку на всіх таких імпрезах лежить майже виключно в руках наших бувших військових, які вміють його завжди придержати.

Та цей Филаделфійський Відділ ОбВУ теж і вповні нормуючий чинник у нашому громадському житті. Перш за все понадпартійність Управи дає їй змогу співпрацювати в усіх громадських починаннях. Головно повна співпраця „старої войни" з місцевим відділом рухливого Братства Дивізійників, а далі співпраця з Філією УКК і ЗУАДКомітетом, що дало у висліді теж і чинну участь військовиків у збірковій акції на допомогу потребуючим.

Попри це, Відділ веде пожвавлену діяльність у своїх організованих рямках. Вже в останньому часі, від загальних зборів Відділу з кінцем листопада попереднього року з новим проводом під головством д-ра Володимира Рудницького, наші вояки зорганізували у себе аж чотири доповіді. З цих доповідей треба згадати реферат д-ра Миколи Рибака про правно-політичне значення Берестейського миру, як теж і реферат д-ра Юрія Рибака (сина) про економічні постанови Берестейського миру; оба реферати на науковій площині. Адвокат Т. Свистун подав свої міркування про реакцію американських українців на події в Україні в історичному аспекті. Відділ теж відбув святочні сходини з приводу роковин 22 січня і бою під Крутами з відповідними доповідями ред. І. Кедрина і Д-ра І. Коропецького. Крім цього, цей Відділ взяв зорганізовану участь (теж і участь в організації) разом з членами Братства Дивізійників і бувшими вояками УПА, як і американськими ветеранами, у Січневому Святі та й у панахиді і в Академії в честь Тараса Чупринки.

Розгорнуто теж товариське життя у Відділі. З товариських імпрез треба згадати Просфору, устроєну спільно з вояками Дивізії і УПА, під час якої просфору з вояками ділила „пані-матка" вечора і член Відділу пані Марія Вовк. На більшу скалю була зорганізована вечірка під назвою „оселедець" із мистецькою програмою, в якій пописувались ред. Іван Кедрин, як дотеперішній конферансіє, наші два відомі гумористи Іван Керницький і Микола Понеділок, як теж мила співачка Вероніка Цегельська і співак-аматор адвокат Теодор Свистун при акомпаніяменті пані Зої Маркович. Крім мистецької програми була теж обильна, хоч і пісна гостина із справжнім оселедцем, як присмаком.

У всіх імпрезах Відділу ОбВУ бере участь ширша публіка і в цей спосіб відділ намагається — за словами голови — вийти із вояцького ґетта, а правдивіше пригортає усіх вояків згідно з аксіомою, що „всі ми десь колись воювали за Україну".

Відділ має заплянoвану велику програму на майбутнє, а в ній найважніші точки: відзначення роковин Отамана Петлюри, Євгена Коновальця і ґенерала Омеляновича-Павленка. В роковини створення української фльоти говоритиме про цю подію єдиний наш морський старшина капітан Шрамченко.

Одним словом, Відділ ОбВУ у Филаделфії робить добру роботу, а найважніше в тому, що його діяльність корисна для загалу і сприяє загальній консолідації.

Т.

Бофало, Н. Й.

Концерт в честь Миколи Лисенка

Дня 22 березня 1953 р. відбулася у Бофало імпреза, що заслуговує на особливу увагу. Старанням хору Конґресового Комітету під проводом д-р Ставничого був улаштований концерт, присвячений пам'яті батька української музики, Миколи Лесенка.

Хор у складі 28 осіб спромігся на виконання творів, які вимагають великого вкладу праці, добрих солістів і музикальности з боку диріґента і хористів. Ці всі трудноші хор переміг і вив'язався, в міру своїх сил, переможно, досягаючи тим самим свою ціль, а саме, дав нашій публіці можливість почути рідко виконувані твори Миколи Лисенка.

Перша точка у програмі „Туман хвилями лягає", це твір, що вимагає доброго хору і відповідно вишколеного. Ведучи побіч себе два хори у двох різних тактах — 3/4 і 2/4 — рівночасно, диріґент мусить вміло узгіднювати їх, а коли це йому вдається, це викликає своєрідну музичну красу. Оминувши дещо за широке темпо на початку твору, — виконання було цілком задоволяюче.

Проф. О. Залєський у річевій і короткій доповіді дуже влучно схарактеризував творчість Миколи Лисенка і підчеркнув його значення у розвитку української музики.

Оперова співачка Н. Носенко з Дітройту вповні оправдала своє добре співацьке ім'я, яке має між нашими оперовими солістами. Виконані твори „Ой, одна я, одна", „Не забудь юних днів", „Чумарочка" і „Стелися барвінку" віддала вона з душею, продумано й музикально.

У дальшій програмі хор виконав „Та нема гірш нікому" і „Верховину" — Лисенка. Трудноші у виконуванні вище згадуваних пісень для аматорського хору великі. Через це ми рідко чуємо ці твори на наших сценах — головно „Верховину", зі змінами тонацій і голосоведенням невдячну при розучуванні та виконуванні.

Інструментальне тріо у складі: д-р Р. Ставничий — скрипка, проф. В. Безкоровайний — чельо і п. Л. Залєська — фортепіян, подобалося присутнім своїм оріґінальним зіставленням інструментів. „Пісня любови" і „Народна пісня" були виконані щиро і стилево.

На закінчення програми ми знову почули один з більших творів М. Лисенка, Кантату „Бють пороги" при супроводі фортепіяну (проф. В. Безкоровайний). Виконувати кантату таким відносно невеликим хором, це велика відвага з боку диріґента, бо вимагає великого напруження хористів і добрих солістів. В загальному виконання було поправне. Між солістами найкраще вив'язалися зі свого нелегкого завдання п. Ю. Лаврівський — бас-баритон, і тенор Б. Пруц. Ю. Лаврівський співак з широким діяпазоном і вродженою музикальністю і в хорі і в солях вповні задоволив навіть вибагливого слухача.

Одно побажання можна б мати тільки до тих, які не прийшли на таку рідкісну і важливу імпрезу. Коли такі сеньйори, як д-р Р. Ставничий, проф. Безкоровайний, О. Залєський, Ю. Лаврівський і всі хористи докладають усіх зусиль, щоб приготовити концерт на відповідному рівні, коли запрошують оперову солістку, наражуючись на кошти в ім'я того, щоб дати нашій публіці кращі зразки хорової творчости, тоді публіка не дописує вповні. На подібних імпрезах, як остання — стилева, недовга, і речева, — заля повинна бути заповнена до останнього місця. Навчімся цінити працю наших хорів і їх диріґентів — ходім масово на імпрези, а виконавці пам'ятайте і на будуче — короткі і цікаві концерти. Тоді обі сторони будуть задоволені.

К. Цепенда

Міннеаполіс, Мін.

Вшановано пам'ять Командира УПА

В неділю 8 березня ц. р. українці міста Міннеаполіс в Міннесоті, за ініціятивою місцевого відділу ООЧСУ, Станиці Пласту, та осередку СУМА, при співучасти відділу СУА, 385-го відділу УНС, ТУСМ ім. Міхновського і відділу „Провидіння", вшанували пам'ять героя українського резистансу сл. п. Командира УПА Романа Шухевича - Чупринки.

За спокій душі сл. п. Генерала відправилась панахида в трьох українських церквах, грек.-кат. св. Константина, прав. св. Михаїла і прав. св. Юрія Переможця. Цього самого дня вечором, заходом вище згаданих організацій, відбулась академія при співучасти всч. отців, представників філії УКК, та великого числа українського громадянства.

Вечір відкрито американським національним гимном, що його відспівала знана вже зі своїх попередніх виступів п. Люба Перчишин. Добре опрацьований, глибоко натріотичний реферат виголосив п. Микола Тютюник зі Ст. Пол. Прелеґент змалював постать сл. п. Романа Шухевича як революціонера, що все своє життя присвятив боротьбі проти окупантів України. І хоч він упав в нерівному змагу, в серцях українців живе дальше, як символ найновішої боротьби України за волю.

Мистецька частина складалася з виступу п. Олени Бенцаль - Карпяк, що під акомпаніямент п. О. Карпяк по-мистецькому виконала дві пісні: „Ой впав стрілець" і „Мій рідний краю". Гарну інсценізацію, що змістом тісно зв'язана з боротьбою України, поставила група пластунів під проводом п. Дмитра Штоґрина. Восьмирічна юна сумівка Мирося Пригар продекламувала вірш „Героєві".

Вечір закінчився відспіванням українського національного гимну всіма присутніми.

Всі розійшлися додому з піднесеним духом і вірою в силу українського народу, який хоч гноблений і нищений окупантами від віків, не здасться і є в силі видавати найбільших фанатичних борців за ідеї свободи.

Культурно - освітні вечори філії УКК

Місцева філія УКК, під головуванням полк. Віктора Филиповича, заініціювала цикль доповідей для ширшого українського загалу, в приміщенні ООЧСУ і СУМА.

Першу доповідь на тему „Патріотизм, націоналізм, шовінізм" виголосив 14-го березня ц. р. проф. Віктор Доманицький. Прелеґент поставив свою доповідь на високому академічному рівні, базуючи свої твердження на працях багатьох визначних учених. Широка публіка виявила своє велике зацікавлення порушеною темою, забираючи голос в дискусії. З жалем треба ствердити, що між присутніми бракувало нашої молоді, зокрема нашої академічної молоді.

Українські діти вшановують пам'ять Тараса Шевченка

В неділю 15 березня ц. р. українські діти при укр.-кат. церкві св. Константина концертом вшанували пам'ять великого сина України Тараса Шевченка.

З добре підобраною програмою, концерт під керівництвом п. Олени Бенцаль-Карпяк відбувся у вщерть заповненій церковній залі. Концерт почався о 4 год. пополудні відспіванням Заповіту діточим хором під керівництвом інж. Євгена Карпяка. Цей самий хор гарно виконав дві інші пісні: „Реве та стогне" і „Садок вишневий". Сповнений глибоким патріотизмом реферат виголосив 11-ти річний Івась Мигул. Маленький Дудинський і Осип Мазурчак продеклямували два вірші „Українець" та „Малий Шевченко". На вирізнення заслуговує з'язанка українських пісень, виконана на акордеоні Іванкою Мазурчак. Видно було великий вклад праці п. Бенцаль-Карпяк у виведенні збірної рецитації найменшими дітьми і інсценізації „Садок вишневий".

В обох виступах взяли участь слідуючі діти: Леся і Маруся Свінціцькі, Геня і Влодко Мазурчак, Іванка, Катря і Богдан Іваськевич, Леся і Влодко Киця, Славка і Мирон Павлишин, Стефа і Варвара Ковальчук, Богдан Іванок, Оксана Муха, Ірина Вакіряк, Мирося Моцьо, Діяна Гавриш, Ярко Підгайний та Уляна й Ігор Крамарчук. Заповідав Богдан Крамарчук.

Слід згадати, що це діти у віці від 6 - 12 років, які ніколи не бачили України.

Признання належиться тим, які поза щоденною працею знаходять час для праці над формуванням душі української дітвори.

К. М.

За залізною завісою

(За совєтською пресою).

Змагання солекопів Закарпаття.

„Радянська Україна" (з 14 березня) приносить кореспонденцію з Ужгороду, в якій читаємо таке: „Серед солекопів Солотвинського солерудника все ширше розгортається соціялістичне змагання за дострокове виконання річного пляну. Солекопи вирушили виконати річний плян по всіх показниках до 5 грудня і дати до кінця року понад плян тисячі тон солі різних сортів".

„Ще швидші і прудкіші стали рухи ткаль після смерти Сталіна".

Комуністичні окупанти України використовують навіть смерть Сталіна на те, щоб якнайбільше поту витягнути з українських робітників. По всіх селах і містах організують збори робітників та колгоспників, де ухвалюють резолюції, щоб збільшувати норми праці та в той спосіб „ушановувати" смерть того, що наклав на них нове панщизняне ярмо. Ткалі Київського шовкового комбінату мусять ще важче працювати. „Ще швидші і чіткіші стали рухи ткаль. Працюючи на 4 і 3 верстатах, стахановки Г. Ксенофонтова, А. Азяєва, Г. Кривенко, В. Глотова, Л. Мельниченко, К. Нємцева виконали денну норму виробітку на 110—125 процент". Подібно зробили (бо мусіли!) колгоспники з колгоспу ім. Горького в селі Тарнівці на Закарпатті. Вони, „прощаючися з рідним Сталіним, дали тверду клятву: „Не пошкодуємо сил своїх, щоб здійснити твої заповіти, великий наш вождь і учитель, будемо ще краще працювати". Цими самими словами „клялися" професори, викладачі і студенти львівських вузів на мітинґу в залі політехнічного інституту: „Клянемось тобі, наш рідний вождь і вчитель, що не пошкодуємо сил" і т. д. Про те саме пишуть і совєтські віршописці. Богдан Чалий написав вірш під заг. „Вождю клянемось комунізм завершити", який міг би навчити світових політиків, чи після смерти Сталіна зміниться совєтська політика. Цей вірш кінчається такою строфою:

Ми Леніна внуки, ми Сталіна діти,
В годину, від горя німу,
Важко клянемось комунізм завершити,
Як пам'ятник світлий Йому.

Видання творів Сталіна.

Совєти всіми засобами прославляють померлого свого диктатора. Вони підрахували, скільки то творів досі видрукували в СРСР „цього великогпо мислителя". „За даними Всесоюзної книжкової палати в СРСР вийшло понад 9,000 видань творів Сталіна і то 101 мовою. Їх загальний тираж 672,058,000 примірників". „Короткий курс історії компартії" має досі 301 видань. Але помилявся б дуже той, хто гадав би, що ці високі наклади творів Сталіна свідчать про те, що люди їх так дуже читають і розбиваються за ними. Сама „Радянська Україна" часто нарікає, що навіть доповідачі та партійці не розуміють своїх доповідів про останній партійний з'їзд, де Сталін виголосив свою промову „Економічні проблеми соціялізму", а тієї брошури досі видрукували вже, за короткий час, 17,891,000 примірників. Партія друкує книжки, партія їх розпихає поміж людей, але люди не мусять їх читати, бо ж вони не бачать тієї „геніяльности", про яку партія кричить.

„Гуманізм Сталіна".

Цей заголовок не має нічого спільного з іронією, бо він узятий із „Радянської України" (13 березня), а вона взяла статтю з таким заголовком із московської „Правди" з 12 березня. Статтю цю написав О. Фадєєв і вона повинна називатися „Злочини Сталіна", але, Совєти уживають майже всіх слів навпаки, то її автор назвав „гуманізмом". Сталін заявив був англійському письменникові Уеллсові, що „на світі є багато злих людей". „Злі люди" — це всі некомуністи, і їх усіх треба знищити, бо „вчення Леніна і Сталіна виходить з неминучости і необхідности насильственного усунення з шляху людства експлуататорської меншости, яка не тільки не хоче віддати „керму правління" добровільно, але, як показав досвід нашої країни і країн народної демократії, чинить шалений опір, по-звірячому шкодить і після своєї поразки, живиться і підтримується експлуататорськими силами зовні". Автор виразно заявляє, що „гуманізм Сталіна принципіяльно і якнайглибше відрізняється не тільки від усіх і всяких форм християнського гуманізму, але і від усіх різновидностей старого „клясичного" гуманізму буржуазно - демократичного напряму". Одним словом, Сталінів гуманізм, це такий гуманізм, що дозволяє всякими способами вимордувати десятки мільйонів людей. Цей гуманізм дозволяє і на совєтський шовінізм". Останній радянський громадянин, вільний від кайданів капіталу, стоїть на голову вище від усякого зарубіжного високопоставленого чинуші, який тягне на плечах ярмо капіталістичного рабства" — так пише О. Фадєєв у статті про гуманізм Сталіна, називаючи цього ката одночасно „добрим учителем людства і батьком народів". А є наївні люди, які вірять, що після смерти Сталіна змінилася полівика Москви.

„Все ще низька врожайність"

В цій самій статті читаємо і допис кореспондента Хмільницького району на Вінниччині про те, що там „все ще низька врожайність в цілому ряді колгоспів". „В нашому колгоспі, пише тов. Гринько, — мають місце грубі порушення агротехніки. Поглиблена орка ґрунту, квадратно-гніздовий спосіб посіву не запроваджуються, затягаються строки робіт. Земля удобрюється погано, не організовано затримання вологи. І не диво, що колгосп збирає по 10-11 цнт. пшениці з гектара, а жита майже удвоє менше. Голова колгоспу тов. Коцюбинський явно не справляється з покладеними на нього обов'язками". Автор статті не пише, чи той „тов. Коцюбинський фахівець-агроном, чи тільки політичний крикун, який за партійні заслуги зайняв своє становище.

КОМУНІСТИ ГАНЯТЬ ПІКАССІВ ПОРТРЕТ СТАЛІНА

Знаний французький комуніст-маляр Пабло Пікассо намалював портрет Сталіна, якого репродукцію помістив комуністичний тижневик „Ле Летрс Франсез". Секретаріят французької комуністичної партії видрукував у партійному органі „Ль' Юманіте" догану тижневикові за те, що помістив цей портрет Сталіна, бо він „спотворює" кривавого диктатора, та тому, що цьому творові Пікассо „бракує соціялістичного реалізму". Але тим, що і в нас захоплюються творчістю Пікассо, подаємо до відома, що секретаріят французької комуністичної партії зовсім „не сумнівається в ідейності „товариша" Пікассо".

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

У Франції

УКРАЇНЕЦЬ ВИНАЙШОВ СТІЛЕЦЬ, ЩО ЙОГО МОЖНА НОСИТИ В ТЕЧЦІ

Український власник фірми „Міріма" з Ліону винайшов стілець, який можна сховати до ручної течки. Модель цього стільця він виставляв у Парижі на виставі Французького Сальону домашнього комфорту.

„Камінний господар" у Парижі

Український Театральний Ансамбль під мистецьким проводом Е. Чайки виставив у Парижі драму Лесі Українки „Камінний господар", Вистава пройшла добре, виказуючи ріст і наполегливість праці акторів. Декорації п. Калинича та гарні костюми епохи підсилювали красу вистави в цілості, даючи глядачам справжню насолоду.

В Італії

ПОДОРОЖ Д-РА В. ФЕДОРОНЧУКА ПО ІТАЛІЇ З ДОПОВІДЯМИ ПРО УКРАЇНУ

На запрошення Італійської Католицької Акції, її Секції Дипломованих, в 3-ій декаді січня, в лютні й в 1-ій декаді березня, д-р В. Федорончук відбув викладове турне про Україну в областях Сардинії, Тоскани, Абруццю й Марке. Тема доповідей: „Релігійна ситуація в Україні" й „Різні фази большевизації та русифікації України".

В першій темі доповідач з'ясував релігійну ситуацію в Україні від самого початку окупації її московськими большевиками по сьогодні, розглядаючи особливо релігійну політику большевиків, знищення Української Православної Церкви й християнізму взагалі в Україні в періоді до другої світової війни, а згодом переслідування й знищення Української Католицької Церкви на Зах. Землях України.

У доповіді „Різні фази большевизації й русифікації України" автор розглядав політику большевиків у період так зв. воєнного комунізму, голод у 1921-22 роках, НЕП, українізацію, насильну колективізацію в роках 1929-33, у наслідок якої мільйони українців, зокрема селян, умерли з голоду, штучно організованого большевицькою Москвою, національну і релігійну політику большевиків, знищення української провідної верстви й українських церков та сучасну ситуацію в Україні.

Досі виголосив д-р Федорончук доповіді в таких головніших центрах Сардинії, Тоскане й Абруццо: Кальярі, Сассарі, Темпйо, Орістано, Нуоро, Фльоренція, Ареццо, Прато, Монтекатіні, Пешя, Стія, Кастільйон Фйорентіно, Аквіля, Сульмона, Тальякоццо та інших. Викладове турне продовжується у Марке та в інших областях Італії.

В Арґентині

ОБСТАВИНИ ПРАЦІ НАШИХ ІНЖЕНЕРІВ В АРҐЕНТІНІ

Назагал місцеві відносини відмінні від тих, що в ЗДА. Передовсім брак тяжкої — і взагалі індустрії, яка є матір'ю для інженера, навіть і чужинця. Теперішній уряд зробив і робить дуже багато для розбудови цеї ділянки народнього господарства, але в короткому часі осягнути цю ціль можна тільки чудом, тимбільше, що появилися вже перші відбої у формі підупадку рільничої продуктивности. Тому зрозуміле досить незавидне положення інженера чужинця. Можна переглядати місяцями всю місцеву пресу й не зустрінути ні одного запотребування на інженера. Інженери находяться тут скорше в добі креслярів і копістів. З-посеред знаних до п'ятнадцяти інженерів, п'ять з них працює більш-менш за своїм фахом, решта займається торгівлею чи домашнім дрібним промислом. Приватні фірми переважно не цікавляться дипломами, важніше свідоцтво фабрики, де працював. Поза тим Арґентіна не признає без нострифікації ніяких чужих дипломів.

В Англії

УКРАЇНЕЦЬ, ЯКОГО НІЯКА ДЕРЖАВА НЕ ХОЧЕ ПРИЙНЯТИ, ПЛАВАЄ НА КОРАБЛІ МІЖ КОНТИНЕНТАМИ

Лондонська „УДумка" подала таке повідомлення: Управа СУБ одержала листа від одного з послів до британського парляменту з повідомленням, що в порті Савтгемптоні, на одному з кораблів, є українець, якого ніяка держава не хоче прийняти. Висланий СУБ-ом на місце представник мав розмову із тим українцем і устійнив такі обставини: Згаданий українець, Іван Гапало, походить з Галичини. Має сьогодні 28 літ. Він з родиною після першої світової війни виемігрував до Франції на роботу. В часі німецької окупації Франції, в час другої світової війни, Гапало служив у французькому резистансі, був зловлений німцями, посаджений до концтабору, утік з нього, дальше зголосився до французької армії, після війни за якийсь промах французький уряд хотів його виселити, але жадна держава не хоче його прийняти, і він плаває по океанах. СУБ інтервеніював у його справі у французького амбасадора в Лондоні.

В Німеччині

ДИТЯЧИЙ БАЛЕТ У РЕҐЕНСБУРЗІ

В українському осередку Реґенсбурґ недавно зорганізовано з рамені ОУЖ, заходами п. Галини Тір, дитячий балет, який успішно навчається під керівництвом своєї організаторки і недавно відбув вже два виступи. Перший виступ відбувся на українській оселі „Ам Гоген Кройц". Цей виступ пройшов з великим успіхом. Заля була переповнена українською дітворою, матерями та українською молоддю. Для самих дітей, що виступали перший раз на сцені, виступ був великим пережиттям і довго залишиться для них приємним спогадом їх перших сценічних успіхів. Після виступу для дітей демонстровано кіно-фільм.

Другий виступ для хворих українців у лікарні, яких в Реґенсбурзі нараховується тепер понад 30. Програма цього виступу була дуже широка і різноманітна: співи, танці, деклямації і групові та сольові виступи.

Другий виступ відбувся ще більше успішно за перший і після нього в бік молоденьких акторів та керівниці дитячого балету п. Галі Тір було висловлено ряд признань та привітань від керівництва лікарні, а зокрема щирі подяки від наших хворих.

Хоч які важкі умови нашого життя в Німеччині, то все ж завдяки жертвенній та відданій праці українських патріотів, що дбають про належне виховання нашої молоді, українська молодь в Німеччині не залишена опіки, живе організовано і виховується на радість і добро свого народу.

В Югославії

СКІЛЬКИ УКРАЇНЦІВ У ЮГОСЛАВІЇ?

Оце видано вперше за режиму Тіта офіційну статистику нац. меншин в Югославії і з неї довідуємося, що в Югославії живе 37,000 українців.

В Канаді

СВІДЧЕННЯ МИКОЛИ ПРИХОДЬКА

12-го березня відбувся у Мессей Гал в Торонті великий антикомуністичний мітінґ, вперше організований канадійцем Фалкнером, ветераном канадійської армії, що його комуністи вивели з залі під час мітінґу, що був раніше влаштований у цій залі з приводу приїзду „Червоного декана". Фалкнер запросив промовляти на мітінґу, де було три тисячі канадійців, Миколу Приходька, автора книжки „Один з 15 мільйонів", промову якого торонтонські часописи дуже прихильно оцінили і коментували. Предсідником мітінґу був відомий приятель українців п. Вилсон Вудсайд.

КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОГО ВОКАЛЬНОГО КВІНТЕТУ ІМ. ЛИСЕНКА

15 березня ц. р. в залі УНО вперше виступив з концертом недавно заснований Український Вокальний Квінтет ім. М. Лисенка. Численно зібрана публіка мала змогу почути ряд українських пісень і інших композицій у прекрасному мистецькому виконанні. Виступом у Торонті квінтет започаткував своє турне по цілій Канаді. Квінтет виступає під патронатом Української Секції „Голосу Канади". В антракті між першою і другою частинами концерту виступив з інформативною промовою керівник Української Секції „Голосу Канади", п. Богдан Панчук, який подав вичерпні інформації про працю Української Секції. Зокрема він звернув увагу на потребу тісної співпраці громадянства зі Секцією, а передусім на потребу швидкої і масової реакції на всякі прояви чи потягнення осіб, осередовищ і т. п., по лінії, що суперечить інтересам Канади і України.

УКРАЇНСЬКА СЕРЕДНЯ ШКОЛА В ТОРОНТІ

Йдучи назустріч бажанню української громади, Комітет Рідної Школи при церкві св. о. Николая в Торонті поробив заходи для зорганізування української середньої школи, призначеної для нашої молоді, що вчащає до державної гайскул. Школа ставить собі завданням дати нашій молоді те, чого вона не має в державних школах, а що їй буде необхідне в житті: знання про український нарід, його історію і культуру.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода"!

ПЛЯНУЮТЬ ЗБУДУВАТИ В ЄГИПТІ НАЙБІЛЬШУ В СВІТІ ГРЕБЛЮ

Німецькі інженери ведуть переговори з єгипетським урядом, щоб над рікою Нілем збудувати найбільшу в світі греблю, яка змінить красвид цілої країни та збільшить на 40 відсотків управну ріллю в країні фараонів. Ця гребля була б кілька миль на південь від тієї греблі, яку перед 50 роками вибудували англійці, і яка може помістити 7,300,000 кубічних ярдів води. Гуверова гребля в ЗДА має посмність 97,000,000 кубічних ярдів, а нова запроєктована гребля обрахована на 216,000,000 куб. ярдів. Вона називатися буде Сад-ель-Алі гребля і буде довга чотири і пів милі та понад 2,000 стіп широка. Кошти побудови її виноситимуть один мільярд німецьких марок ($ 240,000,000).

Ця гребля приймала б усі води Нілю під час сезонових поводей, та не дозволила б, щоб ті води безкорисно втікали до Середземного моря. Всі дотеперішні греблі в Єгипті можуть зберігати тільки половину води, а решта води втікає до моря. Коли ця нова гребля буде готова (протягом дев'ятьох років), то урожайна земля в Єгипті через кілька років збільшиться на 40%, а можна буде також наводнювати частину Судану. Воду із цієї нової греблі вживатимуть також до продукції електричної сили.

Автор цього проєкту — інженер Руді Штеркер, а німецькі концерни з Ессену і Дортмунду мали б зайнятися виконанням цього великого проєкту. Єгипетський уряд пропонує, щоб Німеччина в половині фінансувала цей проєкт. Німці фінансували б цю будову при допомозі довгореченцевих позичок. Якщо німці домовляться з єгипетським урядом, то вони, таким чином, не допустять до господарського бойкоту Німеччини країнами Арабської Ліги, яка протестувала проти плачення відшкодувань Німеччиною державі Ізраїля в висоті понад вісім сот мільйонів долярів.

Лу

Степан Вусатий

РОЗЧАСОПИСЕНА ЕМІҐРАЦІЯ...

(Фейлетон)

Хто, чого, і як не говорив би про нашу сучасну еміграцію, — а я все таки кажу, що вона в нас молодецька!..

Наша сучасна еміграція може похвалитися такими великими успіхами на всіх ділянках за тих п'ять, чи десять років, що їх провела в різних країнах світу, що Рідний Край не зробить того не то за сто, але й за тисячу літ...

Вона бо, оця наша сучасна еміграція, це справжній-преєправжній Амбасадор (так! з великої букви, я не помилився) української справи на чужині...

За яку тільки справу вона не візьметься, до чого лиш не прикладе своїх еміграційних рук — всюди кольосальні досягнення, всюди ґрандіозні здобутки, всюди еміграційна стахановщина, всюди виконання й перевиконання, всюди понад плян...

Ви, ось візьміть, для прикладу, політичну роботу нашої сучасної еміграції:

— три (а може вже й більше?), державні центри створила;

— двоє, а дехто каже навіть троє-поділ зробила;

— без ліку нових партій наорганізувала;

— половину з них на двоє й троє поколола...

Та це ще нічого!

Ви, ось, гляньте Шановний еміграційний Читачу, на наші еміграційні видання: за тих пару років стільки їх натворила, стільки наплодила наша сучасна еміграція, що годі всіх їх перечислити, годі порахувати...

Хтось там з наших Вельмишановних еміграційних професорів начислив їх щось аж стосімдесятвісім та ще й з гаком, отих українських еміграційних газет, часописей, журналів...

Чуєте? — стосімдесятвісім газет, часописей, журналів...

Це ж Вам, Шановний еміграційний Читачу, нещобудь...

Це ж Вам, не стосімдесятвісім вареників, не стосімдесятвісім галушок і не стосімдесятвісім голубців...

А часописей, Шановний еміграційний Читачу, так, часописей, газет, журналів...

Та цей Вельмишановний Професор, обчислив, мабуть, тільки ті українські еміграційні видання, що їх друкують у друкарнях, посилають поштою, й кажуть Вам, Шановний еміграційний Читачу, за них платити...

А скільки, питаю я Вас, скільки видає наша сучасна еміграція ще різних циклььостилевих газет, циклььостилевих часописів, циклььостилевих журналів?

А скільки видає ще різних прерізних Бюлетенів?

А скільки одноднівок?

Скільки повідомлень?

Скільки летючок?

Скільки звернень?

Скільки меморіялів?

Скільки? — Навіть не питайте, бо ніхто того не обчислить, ніхто не підрахує...

Немає ж бо такого математика серед нашої сучасної еміграції, що зумів би підрахувати всі видання сучасної нашої еміграції...

І мабуть це стачило б навіть цифер, щоб їх усіх обчислити...

Або, візьміть, Шановний еміграційний Читачу, самі назви наших еміграційних видань, чи пак, їхні заголовки:

„Соборна Україна"
„Сучасна Україна"
„Український Самостійник"
„Український Прометей"
„Український Революціонер"
„Гомін України"
Український...
Укра-а-а-а...

. . . .

Чуєте, Шановний еміграційний Читачу, як з цих заголовків кричить криком до Вас український еміграційний патріотизм, галасує голосним еміграційним гаслом про незалежність, верещить еміграційним вереском про соборність???

Бр-р-р-р-р-р!!!

Я, ось тільки списую олівцем ці заголовки на шматку паперу, а мені починає гупати у висках, заціплюються зуби, затискаються кулаки, вдаряє еміграційна патріотична кров у вічі — і мені здається, що я не пишу фейлетон, а шаблюкою рубаю наших воріженьків лютих, й будую вільну, незалежну, соборну українську державу...

Бо це Вам, не прості собі заголовки газет, чи часописей,

це:
патріотичний вогонь!..
це:
р-р-революційна р-р-революція!..
це:
національний динаміт!..

Це Вам не те, що старокраєві „Діло" або „Рада" і зовсім не те, що староеміграційні „Свобода", чи „Америка"...

Тому осторожно українські книгарні, „Сурми", „Арки" і ще як ви там звтесь: не кладіть їх побіч себе, а то спалахнуть патріотичним вогнем і великої шкоди вам накоять...

Та й хто тільки, хто у нас, на еміграції, не видає українських газет, українських часописів, українських журналів???

Всі видають!

Хто хоче й хто не хоче...

Хто може й хто не може...

Кому треба й кому не треба...

Хто повинен і хто не повинен...

Кожний український державний центр — видає свій пресовий орган...

Кожне українське еміграційне політичне угрупування — видає свою газету...

Кожна українська еміграційна партія — видає свій часопис...

Кожна українська еміграційна Церква — видає свій журнал...

Воювали колись разом під Маківкою — тепер разом журнал видають...

Ходили разом у Зимовий Похід — тепер разом газету видають...

Вились разом під Бродами — разом часопис видають...

Партизанили на Волині — свій журнал...

Партизанили в Карпатах — свій часопис...

Парубки з того боку Збруча — свій журнал...

Хлопці з цього боку Збруча — своя газета...

НТШ — свої Наукові Записки...

ВУАН — свої Наукові Збірники...

Українці з Великої України — свої видання...

Українці з Галичини — свої...

Волиняки — свої...
Закарпатці — свої...
Буковинці — свої...

Ах, ти ж, українська еміграціє сучасна, щоб ти сказилась, або нарешті сконсолідувалась, разом з твоїми газетами, твоїми часописами й твоїми журналами — а то годі всіх їх перечислити, годі попрочитувати, годі мені через них сьогоднішнього фейлетона докінчити!..

Писав колись Остап Вишня, як ще Вишнею був: Україно ж Ти моя, Україно, розшараварена, розперелажена та розгарбужена...

А я за ним скажу: Еміграціє ж Ти моя сучасна еміграціє, розчасописена, розгазечена, розжурналена та розциклььостилена...

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

Теперішній розмір складу Стейтового Департаменту віддображає інтернаціональну відповідальність, що її прийняла на себе Америка в наслідок розвитку подій під час і після Другої Світової війни. Створений в 1789 році, як перший екзекутивний департамент уряду, Стейтовий Департамент мав дуже скромний початок. Перший Стейтовий Секретар, Томас Джеферсон, провадив усі справи з допомогою чотирьох помішників; Департамент Закордонних справ складався тоді з трьох дипломатичних місій і біля шіснадцятьох консулярних службовців, розташованих по закордонних містах.

Коли Джон Фостер Доллес перейняв пост Стейтового Секретаря після останніх виборів, роботу в Департаменті виконувало близько 6,000 службовців у Вашингтоні і близько 17,000 службовців по 300 дипломатичних місіях та консулятах по всьому світі.

Секретар Стейту, керівник усієї цієї організації, є найвища особа в кабінеті президента і головний дорадник президента в усіх справах закордонної політики. Він має кількох помішників, а саме — заступника в справах політичних, який заступає його в його відсутність, другого заступника в справах адміністративних (цю посаду було недавно введено) вісім допомічних секретарів і кілька інших службовців у ранзі допомічних секретарів.

Стосунки поміж окремими країнами реґулюються чотирма особами з числа допомічних секретарів — одного для американських республік, одного для европейських справ, одного для країн Далекого Сходу і одного для Близького Сходу, Південної Азії та Африки. Стосунки з Німеччиною належать до компетенції окремого відділу, очолюваного Директором Німецьких справ.

Три інших секретарі відають в основно всесвітніми економічними справами, стосунками з Конґресом та справами інформації, тобто інформуючи американців про стосунки З'єднаних Держав з іншими країнами.

Відповідальність Стейтового Департаменту тепер поширюється далеко за межі самої дипломатії. До його відповідальности належить військова та економічна допомога іншим державам, інфомаційна служба за кордоном і стосунки З'єднаних Держав з організацією Об'єднаних Націй.

Дві з цих функцій — технічна допомога (загально відома, як програма пункту 4) та інтернаціональна інформаційна служба (сюди входить і Голос Америки) — виконують окремі групи, відповідальні безпосередньо перед Стейтовим Секретарем. Мілітарною та економічною допомогою іншим країнам відають окремі організації-Агенції Взаємодопомоги — спадкоємці Маршалового пляну. Всі ці функції координовані з департаментами Стейтовим і Оборони. Секретар в справах Об'єднаних Націй очолює великий відділ Стейтового департаменту; це є окрема організація з осідком у Ню Йорку.

Стейтовий департамент раз-у-раз удосконалює свою організацію і провадить справи відповідно до вимог часу. Багато удосконалень було зроблено від часу Другої Світової війни, а нова адміністрація плянує все більше і більше нових удосконалень.

Загальна Рада.

Дві батьківщини — одна політика

(Закінчення зі ст. 2)

штовхати їх далі на схід а все воно буде відбиватись на Україні, куди автоматично пертимуть витискані з заходу поляки, і до т. 2) Україна в ніякому разі не може приєднатись до такого фронту підсовєтських народів, в якому тепер, і тим паче в майбутньому, перевага запевнена росіянам. Коли ж американцям трудно це зрозуміти і вияснити, то тому, що вони не тільки не відчувають европейського політичного клімату з його проблемами і трудно їм в них вжитися, але — зокрема — не можуть негайно зрозуміти й відчути українську політичну логіку. І навпаки, американські українці не можуть мати на увазі виключно лише „чистий" український інтерес.

Іншими словами: формула „спільноти інтересів" американської й української політики не вичерпує проблеми, як мають вести політику американські українці, щоб вона була корисна американській державі та справі відбудови української держави. Це важна і складна проблема не тільки тому, що в американській державній верхівці покутують все ще сильні русофільські впливи і закорінені поняття. Вона важка і складна тому, що вона мусить віддзеркалювати той вузол почувань, що їх мають американські українці до Америки й України. І вона найважча і найскладніша тому, що у підході до проблеми батьківщини можна вжити терміну „дві", а в підході до політики мусить існувати тільки окреслення „одна". Це байдуже, на котрому місці ставить Америку й Україну американський громадянин-українець чи американський уроженець, як їх нумерує цифрами „1" і „2" і чи ставить між ними знак рівности. У політиці нема ані знаку рівности, ані цифрового черґування. Це може бути тільки одна політика.

Ясно, що нинішня ситуація облегшує таку політику, бо дає багаті арґументи на те, що інтереси ЗДА на далеку мету йдуть рівнобіжно з інтересами України, як самостійної держави, що виключає відродження грізного для Америки і всього світу російського імперіялізму. Але поруч із цією загальною тезою — кожний день висуває актуальні справи, що їх треба розв'язувати з великим накладом терпцю, хисту, зручности і безупинної праці.

Аденауер говоритиме в ЗДА про проблему Сари

Бонн, Німеччина. — Канцлер Аденауер виїхав у четвер до ЗДА, щоб тут з президентом Айзенгавером і секретарем стейту Доллесом обговорити проблему округи Сари. Німецькі соціялісти виступають проти французького становища, щоб остаточне вирішення цієї проблеми відкласти на пізніше, і щоб округа Сари була й надалі господарсько зв'язана з Францією. Також і інші німецькі партії твердять, що „Сара німецька територія", але вони погоджуються на те, щоб для оборони Европи вона могла служити всім европейським державам та була пристосована до господарки шістьох держав, які належать до Пляну Шумана. Під час нарад французького прем'єра Маєра і міністра Бідо в Вашинґтоні вирішили, що „розв'язка проблеми Сари важлива для оборони Европи". Німці домагаються дійсної демократії в окрузі Сари, де мали б бути допущені всі партії, також і ті, що заявляються проти того, щоб Сара була поза Німеччиною. Канцлер Аденауер прибуде 6 квітня до ЗДА, з ним іде міністер закордонних справ, професор Вальтер Гальштайн та інші цивільні й військові фахові дорадники.

Гаммершюлд прийняв кандидатуру на секретаря О.Н.

Стокгольм. — Шведський державний міністер Даг Гаммершюлд прийняв видвигнену Радою Безпеки його кандидатуру на генерального секретаря Об'єднаних Націй на місце Тріґве Лі, який з того посту зрезиґнував. Кандидатура Гаммершюлда була єдина, на яку погодились західні представники й Совєти. Відповідаючи на повідомлення голови Генеральної Асамблеї, канадійського представника Лестера Пірсона, — Гаммершюлд заявив, що він, хоч здає собі справу із своєї невистачальности на такий пост, все ж таки не вважає, що він може таку пропозицію Ради Безпеки відкинути, якщоб її прийняла Генеральна Асамблея.

Еспанія і цього року не святкуватиме своєї перемоги в громадянській війні

Мадрід. — Еспанія і цього року не святкуватиме своєї перемоги в громадянській війні, яка тривала від 1936 до 1939 року. Це вже вдруге генералісимус Франко заряджує, щоб у столиці держави не було великої паради, і щоб святкування відзначити тільки часописними статтями. Минулого року парада не відбулася із-за поганої погоди, а цього року тому, що роковини перемоги над марксистами припадають на Великдень. Але політики гадають, що уряд, генерала Франко не допускає до великих парад тому, щоб причинитися до об'єднання нації, серед якої немає тепер марксистської небезпеки, та щоб не висувати на перше місце організації Фаляни, бо тепер усі добрі еспанські патріоти, навіть і ті, що не належать до цієї організації. Головну увагу звертає тепер еспанський уряд на те, щоб поліпшити життєві умови еспанського народу. Про це натякав у своїх недавніх промовах генералісмус Франко.

Новий австрійський коаліційний кабінет складає присягу

Відень. — Після довших переговорів прийшло в Австрії до зформування нового коаліційного уряду, який творять народна і соціялістична партії. При виборах соціялісти дістали більше 36,000 голосів, але народна партія здобула один посольський мандат більше від соціялістів. Зміна в порівнянні з попередньою кооліцією настала в тому, що канцлером Австрії буде представник народної партії д-р Юліюс Рааб, замість попереднього д-ра Фіґля, а соціялісти матимуть двох нових державних секретарів. Розв'язання парляменту було тому, що соціялісти були проти нових податків, а народна партія була проти інфляційної фінансової політики. Тепер погодилася на тому, що не буде зменшення в продукції, а замість нових податків уряд фінансуватиме господарку при допомозі державної позички. Канцлер Фіґль не ввійшов до нового уряду тому, що він хотів притягнути до урядової більшости також і незалежну партію, що сприяє націзмові.

СТИПЕНДІЇ ДЛЯ НАУКОВЦІВ

Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці звертає увагу наших науковців на можливості одержання стипендій на науково - дослідну роботу. Нижче подані адреси деяких американських установ, на які слід звертатися за точними інформаціями.

1) The Rockefeller Foundation
49 West 49-th St. New York 20, N. Y.

2) E. I. du Pont de Nemours and Comp.
Wilmington, Delaware

Ця фірма фінансує хемічні досліди.

3) Institute of Life Insurance,
488 Madison Ave New York 22, N. Y.

Стипендії для професорів обезпеченевих спеціяльностей.

4) The Foundation for Economic Education
Irvington — on Hudson, New York

Ця фундація анґажує економістів для своїх потреб, затруднюючи їх дослідною і видавничою роботою.

5) Ohio State University Muelhaupt Scholarships in Botany

Стипендії для ботаніків, бактеріологів, зоологів і фізіологів, що мають докторат філософії або його еквівалент. Стипендії по 3,600 долярів на один рік. Інформації:

Dean N. Paul Hudson,
Graduate School, Ohio State University, Columbus 10, Ohio.

6) University of Illinois — Postdoctoral Fellowships.

Більше число стипендій у висоті до 3 тисяч дол. річно для наукових дослідників різних спеціяльностей. Інформації:

Dean of the Graduate School, University of Illinois, Urbana, Illionis.

7) Harvard University Society of Fellows.

6-8 стипендій річно для мужчин до 28 років, які покінчили студії й підготовляються до наукової кар'єри. Подань від самих кандидатів не приймається. Стипендії уділюються на основі предложення відповідних наукових спонзорів. Інформації:

Crane Brinton, Chairman, — Widener 98, Cambridge 38, Mass.

8) Russel Sage Foundation. 505 Park Ave, New York, N. Y.

Стипендії для установ і осіб на працю спрямовану на використання суспільних наук в области здоров'я, освіти і добродійности.

9) American Association of University Women.

24 стипендії річно у висоті від 1,500 до 3,000 для американських громадянок з докторатами філософії. Ці стипендії призначені на наукові досліди в области гуманістичних студій. Адреса, як вище: 1634 Eye St. N. W., Washington 6, D. C.

10) The American Historical Association, Library of Congress Annex, Study Room 274, Washington 25, D. T.

Приділює щорічно нагороди за визначні праці м. і. також з области европейської історії.

11) Social Science Research Council, Area Research Training Fellowships, 726 Jackson Place N. W., Washington 6., D. C.

Стипендії для дослідників з области суспільних наук та споріднених областей, що мають відношення до людей і культури Близького і Далекого Сходу, Південної Азії, Латинської Америки, Африки, Европи з особливим узглядненням Совєтського Союзу та слов'янських держав. В основному приймається подання кандидатів нижче сорока років. Дослідна праця проводиться як правило поза Америкою.

Кромі цього майже кожна висока школа в Америці уділяє кожного року більше чи менше число стипендій на різні студії під певними умовами. Напр. Стенфорд Університет в Каліфорнії дає 9 стипендій по дві тисячі долярів на слов'янські студії, Каліфорнійський Університет в Берклей має 9 стипендій по 900 долярів річно на слов'янські студії, Колюмбійський Університет в Ню Йорку приділює 10 стипендій річно по 400 дол. для студентів Російського Інституту ітд.

На бажання інформації висилає Секретаріят НТШ, 50 Чорч Ст. кім. 252, Ню Йорк 7, Н. Й.

Секретаріят Н.Т.Ш. в Америці

ПРЕЗИДЕНТ ПРОВІРЮЄ УСЮ ОБОРОННУ СИСТЕМУ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер повідомив голову сенатської комісії збройної служби, сен. Леверета Салтонстала, що цілий плян крайової оборони, придуманий адміністрацією Трумана, є предметом основного вивчення для застанови, чи не треба б його змінити. Щоб не бути на перешкоді новому плянові, президент дораджує комісії стриматися від встрявання „в цю делікатну справу" незалежно від Білого Дому. Ці думки висловив президент у листі до сенатора, написанім у відповідь на запит, чи президент має вже вироблену оцінку в справі військової безпеки. Президент завважав у листі, що в обороні зроблено „обдумані риски" і саме вони стали предметом основних студій. При цій нагоді президент запевнив сенатора Салтонстала, що він присвятив оборонним справам перших два місяці, коли перебрав владу. Він теж виявив, що поробив деякі постанови для посилення Ради Краєвої Безпеки з метою, щоб вона могла діяти з кращим вислідом. Рада, за словами президента, взяла до уваги витрати на програму безпеки в порівнянні з вартістю її вислідів і це найде вислів в економії в теперішнім фіскальнім році, як теж і в майбутніх.

Вілсон стверджує виявлювання таємниць „під час дискусій"

Вашингтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вілсон ствердив, що вороги Амереки довідалися про американські військові таємниці в наслідок недавніх поломань засад безпеки і тому зарядив затіснення правил про береження таємних справ. Вілсон дав вказівки трьом оборонним секретарям, головам спільного генерального штабу і іншим високим урядовцям, щоб вони поробили негайні зарядження проти „неуповажнених виявів" військових таємниць. Він каже, що необережні розголошування вісток „поважно шкодять краєвій безпеці". Він зажадав від верховних урядовців, щоб вони остерегли персонал під їхньою контролею перед наслідками такої необережности, які можуть принести втрату американського життя й стати загрозою для країни.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ПІДКРЕСЛЮЄ МИРОВІ ПРЯМУВАННЯ АМЕРИКИ

Вашингтон. — Державний департамент заявляє, що приймає до відома підтримку Росії для китайських комуністичних пропозицій наладнати справу Корейської війни, одначе відкинув думку, наче б то Росія або китайські комуністи „започаткували" змагання до миру. Линколн Вайт, пресовий урядовець департаменту стейту заявив рішуче, що Злучені Держави були перші — ще два роки тому — що почали кампанію за „справедливе й людяне наладнання справ". Він додав, що варт почути, що й „росіяни прилучуються до цієї акції". — Білий Дім відмовився від висловлення свого погляду на найновіше поважне положення і серед дипломатичних кіл виявилося зацікавлення, чи президент має щось сказати при нагоді пресової конференції. Коли спиталися пресового секретаря Білого Дому, Дж. К. Гаґерті, чи була яка виміна поглядів між Америкою й Совєтами, він відповів: „Я не знаю". Рішуче заперечення Вайта, що комуністи, а особливо російські комуністи перебрали ініціятиву з наміром покінчити війну в Кореї вказує, що Америка хоче припинити комуністичну пропаґанду, наче б то тільки комуністи бажали миру. При цій нагоді Вайт сказав, що варт переглянути „рекорд" з минулого, яку ролю грали комуністи у мирових плянах. Сен. Лістер Гіл з Алабами остеріг, що треба дуже вважати, щоб не попасти в пастку, доки ми не знаємо справжніх комуністичних намірів.

Конґресмен Кол — новий голова комісії атомової енергії

Вашингтон. — Спір між обидвома конґресовими палатами, хто має стати новим головою Комісії Атомової Енергії Злучених Держав, покінчився капітуляцією Сенату і згодою на вибір нюйоркського конґресмена, республіканця В. Стерлінґа Кола, головою цієї преважної комісії. Спільна Конґресова Комісія Атомової Сили була так роздвоєна над цією справою, що треба було три місяці часу для її вирішення. Кандидатом Сенату на це становище був сен. Борк Г. Гікенлупер, республіканець з Айови. Він виявив перед репортерами, що він самий поставив внесок, щоб конґресмен Кол був призначений головою. Він станув на тому становищі, що ця посада повинна чергуватися: раз для сенатора, раз для члена Палати Репрезентантів. Тому, що в 1949 р. був призначений сен. Браєн МакМагон, то тепер прийшла черга на конґресмена, а в 1955 р. знову прийде сенатор.

Зусилля Заходу послабити військову потугу Совєтів

Ню Йорк. — Про те, що зусилля західнього світу сповільнили озброєння СССР, говорив у нюйоркському готелі „Астор" полк. Ч. Бок. Доповіді Бока вислухали 400 учасників курсу економічної мобілізації країни, що скупчив діячів не тільки цивільного але й військового життя країни. Полк. Бок ствердив, що, поминувши хитання в недопусканні важливих з військового погляду матеріялів до Росії і її сателітів, — акція в тому напрямку виявилась цілком успішна. Хитання ці, зрештою, виникають з самого прямування виграти „холодну" війну, не викликавши нею дійсної, „гарячої". У разі потреби усі засоби економічної мобілізації будуть застосовані, серед яких також знаходяться такі міри, як стримання торгівлі з ворожими країнами, контролювання судноплавства, ввозу та вивозу, заморожування кредитів тощо. Економічна політика в рішальні хвилини мусить бути рішуча і повинна використати свою „зброю", включно з чорною листою окремих осіб і організацій, які „торгують з ворогом". Учасники курсу вислухали також доповіді про Росію з уст інших фахівців. Цими найважливішими у цілому курсі, доповідями, закінчується двотижневий курс у готелі „Астор".

СВІДЧЕННЯ В СПРАВІ НЕДОСТАЧІ АМУНІЦІЇ В КОРЕЇ

Ген. Джеймс Ван Фліт, бувший командант 8-ої Армії в Кореї, вітається з сенаторкою Марґаритою Чейз Смит, головою сенатського підкомітету збройних сил. Ген. Фліт був першим свідком в сенатській перевірці недостачі амуніції в Кореї

Бідо радить не довіряти мирним предложенням комуністів

Ню Йорк. — Прем'єр Франції Рене Маєр, міністер закордонних справ Франції Бідо й інші французькі діячі, що минулого тижня прилетіли з Парижу до Вашинґтону, де мали розмови з президентом Айзенгавером і державним секретарем Доллесом і які після того побували в Оттаві, прибули знову до Ню Йорку, звідки вони відплинуть до Европи кораблем ‚Іль де Франс'. Міністер Бідо промовляв у середу в Гунтер Каледж з нагоди отримання почесного докторату французького університету в Ню Йорку. У своїй промові він заторкнув актуальні справи мирних предложень червоних. Французький політик не радив покладати надій на останні посунення червоних, поскільки вони можуть бути лише звичайним маневром для того, щоб послабити оборонну готовість вільного світу і щоб, звільнивши війська з корейського фронту, перекинути їх на інші місця совєтської агресії — а саме до Індокитаю. Якщо навіть комуністичні предложення позначають дійсну зміну їхнього наставлення, то все таки ніяк не можна послаблювати оборонности, Заходу. — бо й самі ці пропозиції — це наслідок рішучого становища вільного світу. — Згадуючи про розмови у Вашинґтоні, Бідо висловився дуже прихильно про зустріч з американськими державними мужами, які виявили повне зрозуміння зусиль Франції в боротьбі з комунізмом та ствердили пов'язання військових дій в Кореї і в Індокитаї, як одного фронту напасників. Прем'єр Франції Маєр також мав нагоду висловитися про політичне положення світу, коли йому було доручено почесну грамоту міста Ню Йорку. Маєр коротко промовив у будинку Міської Ради, підкресливши значення співпраці Франції з Америкою й вільним світом „для волі і миру". Керівник французького кабінету міністрів запевнив, що його перебування в Вашинґтоні й Ню Йорку наснажило його новою вірою в шляхетні прямування вільного світу.

Айзенгавер приготовляється до двох промов

Вашинґтон. — Білий Дім сповістив, що президент Айзенгавер виголосить дві „важливі" промови впродовж тижня, що починається з 12 квітня. Це будуть перші промови після його формального послання до Конґресу з 12 лютого. У неділю, 12 квітня, в год. 12:30 дня він промовлятиме на Раді Організацій Американських Держав. Це може бути більша промова в справі закордонної американської політики і заторкатиме в подробицях стосунки Злучених Держав до інших американських країн. У четвер, 16 квітня, теж в год. 12:30 дня, президент виголосить промову на обіді Американського Товариства Видавців Газет. Щоб виголосити цю останню промову, він мабуть буде приневолений перервати плянований короткий відпочинок в місті Авґуста, в стейті Джорджія. З Білого Дому оповіщено теж розпорядження президента, що припиняється забезпека для урядовців, які зайняли становища на підставі іспитів перед Комісією Цивільної Служби. У практиці це значить, що таких урядовців можна буде відправити, а на їх місце прийняти інших. Тому, що більшість таких працівників прийшла за демократичної адміністрації, то на їх місце мали б прийти кандидати, що підтримують теперішню республіканську адміністрацію. Це відноситься тільки до становищ, що мають до діла зі „складанням політики".

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Як ні, то пам'ятайте, що Вам можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найдешевше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз

МОСКВА ПІДТРИМУЄ АКЦІЮ ЧЕРВОНОГО КИТАЮ В СПРАВІ КОРЕЇ

Москва. — Совєтський міністер закордонних справ В'ячеслав Молотов заявив вчора, що совєтський уряд цілком підтримує акцію червоного Китаю відносно Кореї та висловив надію, що цю акцію — „правильно зрозуміє уряд З'єдинених Держав Америки". Це відноситься до недавньої заяви комуно - китайського прем'єра відносно комуністичної згоди на запропоновану альянтами виміну хворих і поранених полонених та власної комуністичної пропозиції відносно відновлення переговорів в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї, при чому комуністи натякували на евентуальність прийняття альянтської вимоги щодо тільки добровільної репатріяції полонених, через відкинення якої комуністами переговори були розбилися в жовтні минулого року. Своє становище в тих справах з'ясував Молотов в окремій заяві, проголошеній совєтською урядовою пресовою аґенцією ТАСС. Молотов при цій нагоді теж повторив своє домагання відносно прийняття червоного Китаю до Об'єднаних Націй, але не у формі передумови для відновлення переговорів в Кореї. Західні дипломати вважають заяву Молотова за ще один важливий доказ намагань нових совєтських володарів привести до міжнародного відпруження та мирної розв'язки багатьох суперечних проблем між Совєтами й Заходом, при чому Корея та перемир'я в корейській війні мали б бути початком заходів для розв'язання інших проблем. Проте, думки в цій справі між представниками в Об'єднаних Націях поділені й багато представників сумнівається в щирість тої нової совєтської кампанії, яка може бути тільки підступною тактикою в холодній війні.

САБОТАЖІ У СЛОВАКІЇ

Вашинґтон. — Національний Комітет Звільнення Словакії сповістив, що словацькі „партизани" доконали напад і пошкодили вугільні шахти в Нокави у Західній Словакії. Партизани не зустріли спротиву, тож могли порозумітися з шахтарями про знищення помп, що достачають повітря в шахти й випомповують звідти воду. Напад цей, згідно з повідомленням Комітету відбувся 14-го лютого цього року.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!